

TÁRSADALOM
IRODALOM, GAZDASÁG
ÉS
SPORT

MEGJELEN
havonként kétszer

SZEMLE

VEGYES TARTALMU ILLUSZTRÁLT LAP

SZERKESZTIK
GRÓF ZICHY IMRE, GRÓF KREITH BÉLA

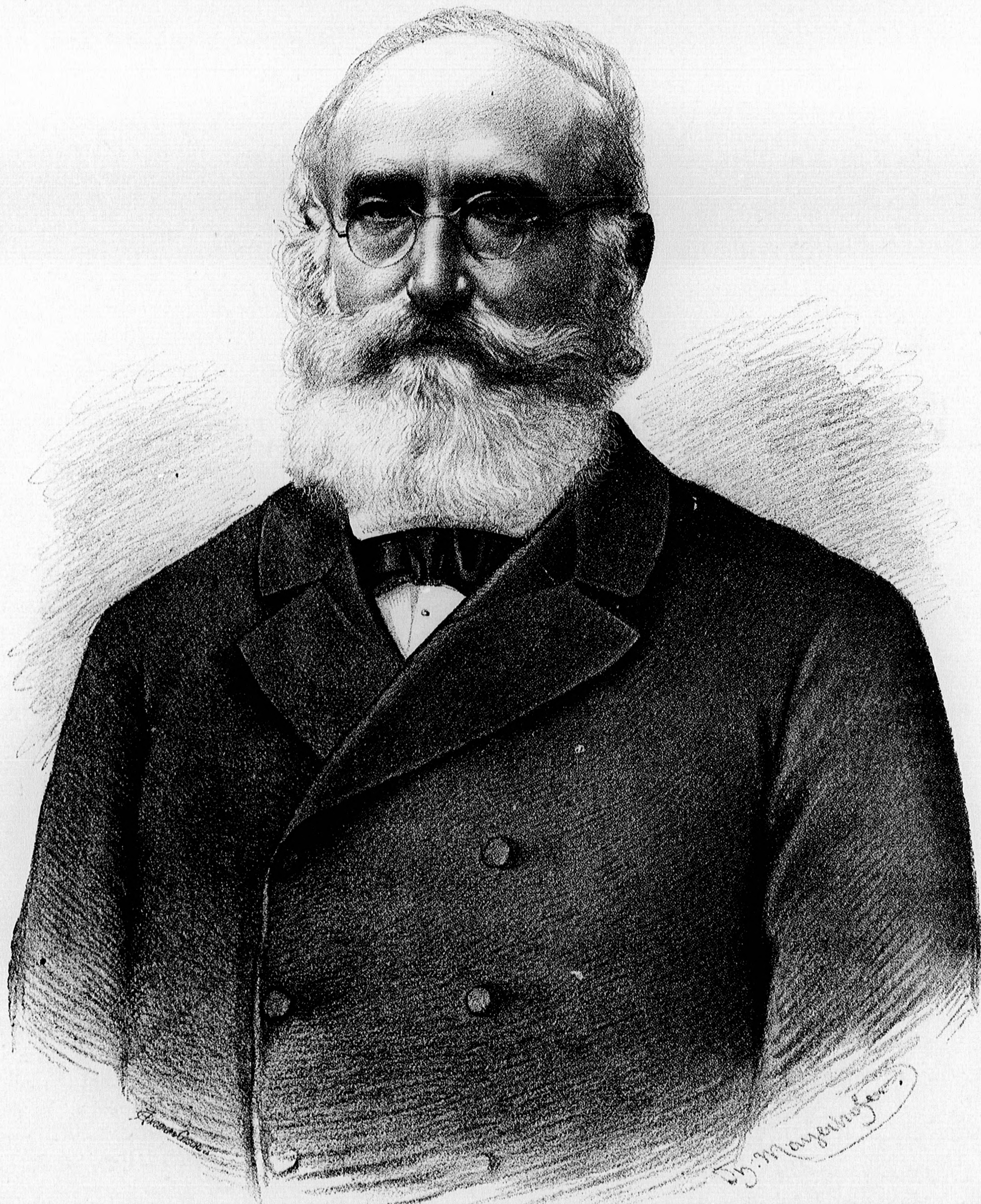
ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre10 frt —
Félévre..... 5 « —

Szerkesztőség és kiadóhivatal
BUDAPEST
Lövész-utca 5.

Második évfolyam.

9. szám.

Budapest, 1885. márczius 15.

TISZA KÁLMÁN.
Az „Ország-Világ“ eredeti rajza.

A felsőházak és szenátusok.

IV.

Főrendiházunk reformjához a képviselőházi vita után.

Ha az olvasó figyelemmel kísérte eddigi fejezeteinket, meggyőződhetett arról, hogy a felsőházakról és azok szervezetéről ki-elégítő módon megvilágított képet nyújtottunk. A midőn ezt tettük, két szempont lebegett előttünk: az első az, hogy a státusok intézményeiben levő analógia némileg megkönnyíti a helyes vélemény alkotását; míg a másik és mondhatnók fő szempont az volt: *lebizonyítani, hogy két egészen hasonló felsőház vagy szenátus nem létezik* és így a dolog súlypontja nem arra helyezendő, hogy milyen eme vagy amaz állam felsőháza; hanem, hogy milyen szervezet felel meg főrendiházunknak leginkább és tekintet nélkül arra, hogy ilyen vagy a miénkhez csak kissé hasonló van-e bárhol is. Ezt megfontolva rájövünk, hogy főrendiházunk szervezetének nem szabad a külföldről importáltatnia, hanem annak a haza viszonyai-ból kell támadnia s a multból fejlődve e haza földében kell gyökeret vernie és megszilárdulnia, hogy minden viharok közepett, fényes multjához képest erős védbástyája legyen a magyar nemzetnek.

De van még egy harmadik szempont, a mely meg fogja magyarázni azt is, hogy miért jelenik meg e röpirat épen a tizenkettedik órában, miért csak most, a midőn a főrendiházat csak néhány rövid nap választja el a törvényjavaslatnak a főrendek által való tárgyalásától. És ez röviden az, hogy mi jelen igénytelen soraink által a főrendekre kívánunk hatni; mint a kik legilletékesebb bírái e törvényjavaslatnak; mert hogy a jubilált miniszter többsége megszavazza a törvényjavaslatot úgy, a mint az be volt terjesztve, abban — a ki pártviszonyainkat ismeri — nem kételkedhetett. Csakis arra nézve lehetett, sőt volt is kétely, hogy a törvényjavaslat oly nagy többséggel fogadtatik el a kormánypárt által. De a tények e részben is az ellenkezőt igazolták, igazolták ugyan, hogy a kormány 73 szavazattöbbséggel elfogadtatta a törvényjavaslatot, a mi ugyan korán sem azt jelenti, hogy e javaslat megtestesítését az ország kívánja; hanem bizonyítja azt, hogy a kormánypárt jól fegyelmezett gladiatorokként engedelmeskedik jubilált elnökének.

Szerencse, hogy a javaslat még a főrendiház elé kerül, melynek tagjai nem fogják egyhangulag kiáltani: *morituri te salutant* . . . annál is inkább nem, mert itt nem kevesebbről van szó, mint hogy a főrendek nagy része századokon át gyakorolt jogokról mondjon le, melyeket a szabad megyék választó nemessége által érdemek folytán

törvényhozói állásra emelt, őseiktől örökölt és a legviszontagságosabb körülmények között is megőrzött, mely jogokat, hogy úgy mondjuk, eldobja, csak azért, hogy maga helyett idegeneknek, vagy a kormány által kinevezett méltatlanoknak engedje át helyét.

És itt hangsúlyozzuk azt, hogy itt nem kiváltságról, hanem jogról van szó, olyan jogról, melyet a magyar nemzetiség föntartására a magyarság színe-java, s a törvény adott a főrendeknek, és a melyet hosszú százados gyakorlat által szentesített az egész ország, s a mely jogát a főrendeknek elismerte minden fejedelem és a nép egyaránt. Sőt nemcsak hogy elismerték, de annyira természetesnek találták, hogy még a legválságosabb időkben is, még csak nem is gondoltak arra, hogy e jogon bárminemű részt nyissanak.

És most jön egy kormány, a mely a mély gyökeret vert intézményt fenekestől fel akarja forgatni, a nélkül hogy azt, annak megfelelő helyes intézménnyel pótolni tudná.

Mert vegyük a dolgot úgy a mint van: Mi szüli a törvényeket? Mi szüli a reformokat? A nemzet közszükséglete. De hát, hol, mily alakban nyilatkozott a nemzeti közszükséglet, hogy a főrendiházat olyformán kívánja reformálni, mint a hogy azt Tisza Kálmán a képviselőház elé terjeszté? Vajon volt egy megyegyűlés, népgyűlés, a mely azt így kívánta reformálni? Vagy talán a nemzetiségek békétlenkednek? Avagy talán van egy forradalmi demokrata vagy liberális magyar párt, a mely fenyegető állást foglal el és követeli az ily reformot? Hol volt egy erősebb, számbavehető hang, a mely a felsőházat egy ily, a törvényjavaslatban kifejezett elveken alapuló felsőházzal kívánta helyettesíteni?

Nem uraim! E törvényjavaslatot nem a közszükséglet szülte, azt nem a nemzetiségek vagy a nálunk gyéren előforduló demokratikus mozgalmaktól való oktalan félelem hozta létre. E törvényjavaslatot Tisza Kálmán és a bécsi politika hozta létre, mint a mely nem is más, mint a bécsi «Herrenhaus»-nak rossz másolata. Csak-hogy nekünk a «Herrenhaus»-ra csak oly kevés van szükségünk, mint a bécsi politikára; mert valamint nem keveredik össze a víz az olajjal, ép úgy soha se fogja Magyarország az osztrák bécsi politikát magáénak vallani. Nemzetünk történelme, multunk, összes tradícióink, apáinktól örökölt szellemünk, jelentünk és jövőnk, mindez egyenkint és együttesen ellenkezik e politikával és tüntetőleg elítéli e törvényjavaslatot, melyben a világ minden politikai eleme össze van habarva, csak a magyar nemzeti szellem hiányzik abból. Pedig a fődolog az, hogy a reform mindenekelőtt nemzeti szellemben és Magyarország kívánóságához méltóan eszközöltessék.

Csak-hogy a kinevezett tagokból vegyített felsőház gúnyja a magyar alkotmánynak, s mint ilyen, annak véérébe és husába soha se fog átmenni. A kinevezési rendszer arra való, hogy egy gyöngye, erköletelen kormány alatt Magyarország át legyen szolgáltatható Ausztriának. A kinevezési rendszer feladja Magyarország jövőjét is, mert — mint ezt több téren szomorúan tapasztalhatjuk — semmi biztosítékot se nyújt arra nézve, hogy a legjobbak fognak kineveztetni. A kinevezési rendszer ellenkezik az egész képviseleti kormányrendszerrel; mert a főrendiház született tagjai képviselik az arisztokráciát, a választott tagok képviselik a népet; de a kinevezett tagok nem képviselnek senkit és semmit, azok csak arra valók, hogy türethetetlen sorunk megváltoztatásának lehetetlenségét biztosítsák. És egy ily intézmény megvalósításához Magyarország mai független főrendiháza nem fog hozzájárulhatni.

Hogy a törvényjavaslat tarthatatlan, és hogy azt nem lehet törvénné emelni, azt a képviselőház kisebbsége fényes, szembe-tűnő érvekkel igazolta. És ha ez állításunkkal szemben azt hoznák fel, hogy a szavazás az ellenkezőt bizonyította, erre azt feleljük, hogy a szavazás csak azt bizonyította be, hogy a kormánypárt többségben van. A keresztények és zsidók közötti házasságról szóló törvényjavaslatnak még nagyobb többsége volt a képviselőházban, és mi történt? Az, hogy azt a nemzet többsége nem akarta, miért is e javaslat a főrendiházban megbukott. A többség tekintélye, mely végre is a szám, a megnyítség tekintélye, soha se fog bennünket gátolni abban, hogy nézetünket ne nyilvánítsuk, és hogy el ne ítéljük azt, a mit rossznak és az országra nézve veszélyesnek tartunk.

Ha azonban a benyújtott és a képviselőház többsége által elfogadott törvényjavaslat helytelen, az a kérdés, hogy miképp szerveztessék az alakítandó felsőház, mire a következőkben felelünk:

A felsőház tagjai legyenek: a magyar korona területén birtokló főhercegeken kívül, első sorban a zászlós urak és a kat. valamint a protestáns püspökök avagy főgondnokok.

Valamint hogy a kinevezési rendszer ellenesei, a főispánok kihagyását helyeseljük amaz egyszerű oknál fogva, mert a kormánytól függnék. Mi pedig nem tartjuk kívánatosnak, hogy a kormánytól függő elemek befolyást gyakorolhassanak a felsőházra.

Nagy megfontolás tárgyát képezi azonban az, hogy a mágnások közül kik legyenek a főrendiház tagjai és előre is kijelentjük, hogy a 3000 frt cenzust elvettetni kívánjuk.

Miért?

Vajon mit képviselnek a mágnások a főrendiházban, a vagyont-e vagy pedig az arisztokráciát? Ha a vagyont képviselnék, akkor tekintet nélkül születésre, mindenkinek be kellene jutnia, a ki bizonyos mennyiségű adót fizet, mely esetben azonban, mellesleg megjegyezve, furcsa képe volna az új felsőháznak. Hogy a vagyont nem képviselik, látszik abból is, hogy születési jognál fogva csakis mágnásbirtokos lehet tagja Tiszaként.

Ha tehát a vagyont nem képviselik, akkor születési, öröklött jog alapján ülnek a főrendiházban.

Mi magunk is beismerjük, hogy az nem lenne helyes, ha teljesen vagyon és jövedelem nélküli tagok foglalnának a felsőházban helyet; noha dicséretére legyen mondva a magyar vagyontalan arisztokrácia tagjainak, azok legnagyobb része soha se tolakodott oda, hanem távol maradtak mindazok, kik képteleneknek érezték magukat a törvényhozás nagy munkájára. Nem helyeselhetjük azonban a törvényjavaslatban kikötött magas cenzust; mert míg egyrészt a mágnások kétharmadát megfosztaná joguktól, másrészt, minthogy törvényhozói joguk születésen alapszik, hogy azt gyakorolhassák, csakis oly vagyon vagy jövedelem szükséges, a melyből tisztességesen megélhetnek, ehhez pedig elég 300 frt adó is. A ki háromszáz forint adót fizet, az oly jövedelemmel rendelkezik, hogy e mellett tisztességes, független helyzete lehet, és szükségleteit kielégitheti a nélkül, hogy államhivatalt fogadjon el. Nézetünk szerint tehát minden mágnás, a ki ingatlan birtok után 300 frt egyenes adót fizet, tagja legyen a felsőháznak.

A főispánok helyét pedig a megye küldöttei által kellene betölteni oly formán, hogy azok kizárólag a magyar nemesség által 6 évre választassanak. Fele minden évben kilépvén, új választásnak vesse alá magát. Hogy miért válasszon épen a nemesség, arra nézve elegendő érv rejlik abban, ha ez osztálynak multjára tekintünk, mely mindig fényesen igazolta magas értelmiségét, a közügyekben való kitűnő jártasságát, helyes politikai érzékét és hazafiságát.

A mit alig igazolhatunk jobban, mintha nagy hazánkfia, Kossuth, Lajos e következő sorait idézzük, melyeket az 1848-iki márcziusi napokban mondott, mikor a magyar nemesség, mint föntartója, hitbizományosa az általános emberi jogoknak, ezt az örökét megosztotta a néppel. A magyar Demosztenezs ekkor a magyar nemességről így nyilatkozott:

«A magyar nemességet — úgymond — egy ezredév története a nemzet lételének alapzatává szentelte föl. Ő írta be a magyar

nevet, e jövevény bujdosó nemzetiség nevét, Európa nemzeteinek aranykönyvébe, melyből egy ezredév viszontagságai sok nevet kitoröltének, de azt nem, melyet belé a magyar nemesség férfi-karja írt. Ő vitta első sorban az ország-alkotás harczeit. Ő volt Európa tábor-szeme századokon át s minden viharok közepette is nem tünt fel nagy epokális eszme Európában, mely a nemesség közrehatása mellett, hamarabb vagy később, Magyarhon földébe átültetést ne talált volna. Hogy Magyarország lett, hogy Magyarország van: ez az ő műve. És e korban a magyar nemesség az, mely jármot türni nem tanult soha, mely a szabadság aranyfonalát kezéből soha egészen ki nem bocsájtotta, melynek nevéhez egy historiai emlék csatlakozik, minövel az európai szárazföld egy nemzete se dicselkedhetik: az a historiai emlék, hogy mióta az ország Magyarország: itt az abszolutizmus nem lett törvényesítve soha! Mindez a magyar nemesség műve!»

Ime, ezt mondta a legdemokratikusabb áramlatok közt, a demokratizmus vezére, objektív igazsággal, a magyar nemességről.

Valóban, a magyar nemesség, melynek a főnemesség crémejét képezi, ezredéven át fentartotta a magyar hazát. És hol a magyar nemesség ma? Nem látjuk, nem találjuk közéletünk küzdterén. Egy-két tagja hagyományos hűségéből vagy unalomból még megjelenik a megyei gyűléseken, de mint nemesi rendnek, ha csak egyéb eszközök, vagyon, családi szétágazás, egyéni értékek stb. nem állanak rendelkezésére, működési tere s nyomatékos szava nincs!

Pedig a magyar nemesség mint közjogi intézmény Magyarországon, bár megcsontolva, korlátozva van, de eltörölve nincs és az sincs reá kimondva, hogy eltörölendő; mert hisz újabb érdekért ma is sokan nyernek nemesi rangot és czimert.

A magyar nemesség tehát él, vagy hogy úgy mondjuk: létezik. S a ki él: annak tevékenységi körre van szüksége. A magyar nemesség tevékenységi köre azonban elenyésző csekély. S ezen segíteni kell. Ez nemzetiségünk, hatalmi állásunk, gyarapodásunk egyik sarkalatos föltétele.

Hogy a főrendiháznak fenn kell állnia, még pedig a legbiztosabb nemzeti alapon, tehát a magyar arisztokrácia és nemesség hatalmában: az kétségtelen.

Más államokban, hol a kormánytöbbség csak személyi vagy pártkérdés, nélkülözhető az ellenőrzés, a szentesítés fórumának: a felsőháznak ily korlátok közé szorítása. De nálunk, hol nincs nemzetiségi egység, hol a kormány-többség politikai pártkérdésből könnyen fajulhat nemzetiségi kérdéssé, nálunk a főrendiházat föntartani és az arisztokráciának s a nemességnek, mint a magyar nemzeti érdekek legrégebb, leg-

kipróbáltabb oszlopainak, nagyfoku befolyása s vezetése alatt hagyni mulhatlanul szükséges. Minélfogva a főrendiháznak alkotó eleme csakis az arisztokrácia s a nemesség lehet.

Divatos vád, hogy a magyar nemesi osztály pusztul, enyészik. De sok részben túlzott, sok részben alaptalan vád. A magyar nemesség elődeink nemes szokásait, erkölcsait, a puritán nemzetiség szent lángját napjainkig, anyagi romlása s a kor kozmopolitikus áramlata dacára nagyrészt hiven megőrzé.

A rajta ejtett csorbákat kiköszörülheti, mert van ereje, bár szunnyad. Hibáit, mulasztásait jóvá teheti, mert vannak erényei s van önérzete.

Ki kell a magyar nemességet a mulandóság porából emelni! Ez az elem még egészséges, ez az elem még államalkotó szívóssággal és képességekkel bir. A magyar nemességnek, nemzeti hitvallásunk apostolának, nem szabad a magyar törvényhozás templomának szentélyéből, a főrendiházból hiányoznia!

Történeti hagyományaink is követelik, hogy a főrendek házában, hol nemzeti létünk sorsa született törvényhozóink által mérlegeltetik, a magyar nemesség érdemes képviselői szintén székkal birjanak.

Ez távolról sem állana ellentétben demokratikus intézményeinkkel, illetőleg népképviseleti alkotmányunk posztulátumaival, mert a magyar nemesség lényege egy a demokrácia rendszerének lényegével: teljes jogegyenlőségen alapszik.

Nemzetiségünk továbbfejlesztése s megszilárdítása nem világpolgárius új embereinktől, hanem csupán a nemzet irmagvától, őseleimeitől várható.

A nélkül tehát, hogy a magyar nemesi osztályból új rendiséget, kiváltságos kasztot akarnánk csinálni, csak azt óhajtjuk erősen és határozottan, hogy a magyar nemességnek törvényhozásunk felsőházában az arisztokrácia mellett szintén képviselői legyenek.

Minden törvényhatóság legalább egy vagy két választott nemes által legyen képviselve. Ezt követeli a magyar alkotmányos lét municipiális és önkormányzati szelleme. A nemesség felsőházi küldötteit válasszák a törvényhatósági bizottmányok tagjai közül, minden magyar nemes ember, egyéb minősítvény megkivántatósága nélkül.

E választási jog által a magyar nemesség oly közjogi és társadalmi előnyt nyerne, melyre méltó, hogy minden honpolgár hazafias érdekért fáradjon.

A magyar nemesség — melynek kitűnőbb tagjaiból később többen grófokká és bárókká lettek — nem kinevezés útján, mint a legtöbb más államban, de szabad megyei választások útján jutott előbbkelő állásokra a

megyékben, hol a kormányzattal generációkon át foglalkozva, e családok valóban az ország vezérletére és megvédésére születtek. Ilyen nemes családok lettek később főnemessékké, mely cím jobban megfelel főurainknak, mint az arisztokrácia elnevezés, mely alatt pénzes vagy magas állású embert is érthetünk.

Ezek szerint javaslatunkat a következőkben foglaljuk össze:

A felsőház tagjai:

a) a magyar korona területén birtokos uralkodó főhercegek;

b) a zászlós urak, a róm. kat. valamint a protestáns főpapok;

c) mindama főnemesség, a kik 30 éves életkorukat betöltötték és tehermentes ingatlanuk után 300 frt évi egyenes adót fizetnek;

d) a nemesség küldöttei, választva minden megye nemessége által;

e) ezenkívül tagjai lehetnének a budapesti főpolgármester, az egyetem rektora, az akadémia elnöke és a szellemi arisztokráciának a felsőház által választandó tisztagja.

Hogy ez a javaslat eléggé liberális és demokratikus-e? arra nézve nyíltan kimondjuk, hogy mi felsőházunk szervezésénél a világpolgári szempontból való liberális és demokrácia tekinteteire csak másod sorban lehetünk tekintettel. Főfigyelmünk a magyar államiság és nemzetiség érdeke. Ez jelöli ki számunkra az irányt, s az ösvényt. Vagyis a célszerűség vezet lépteinket. Mi első sorban és mindenek felett magyarok akarunk lenni, s az eszköz megválasztásában és intézményeink megalkotásánál nem azt vesszük figyelembe: arisztokratikus vagy demokratikus-e hanem hogy alkalmas-e nagy célunk: a magyar nemzet izmosításának előmozdítására.

A jogegyenlőséget illetőleg, az állami vezérszerep keretén túl — melyet vérrel szerztünk meg magunknak — semmi előjogot nem követelünk a köztünk élő nemzetiségek fölött; a mi pedig a különböző társadalmi osztályokat illeti, ezekkel szemben kijelentjük, hogy a magyar nemességnek és főnemességnek nem akarunk új jogokat szerezni, csupán azt a tevékenységi kört akarjuk számára biztosítani, melyre kipróbált tehetségei utalják, melyet a honfoglalás óta elfoglalva tart, s a melyről való leszorítása — ha az valaha bekövetkezhetnék — oly nemzeti csapás és szerencsétlenség lenne, mely csakhamar a nemzet halálát vonná maga után.

1848-ig a magyar nemzet a magyar nemesség volt; akkor jogainkat önkényesen megsztottuk; de kötelességeinket is megtartottuk, s ezek jövőre és mindenkorra a vezetés megtartására utalnak bennünket.

A főrendek szavazása fogja eldönteni, hogy a magyar tovább is ur akar-e maradni saját hazájában, vagy talán ez állásra magát tovább képtelennek érzi s önkényesen átengedi főrendi székét a lengyel zsidó rabbinusnak? mert ilyet akar Tisza az olyan mágnások helyébe ültetni, a kik 3000 forintnál kevesebb adót fizetnek. Ilyeket ültet a javaslatra igennel szavazók helyébe Tisza Kálmán s ezeken kívül kinevezettek. Ne feledjük, hogy Magyarországon a legtöbb kinevezett nagyur gyalázatos és szomorú emlékü, ezért irtóznak legfőképpen a kinevezésektől. Haynau is kinevezett nagyur volt.

Ime itt veszi az olvasó nézeteinket ama fontos reformról, melynél jelentékenyebb, nagyobb horderejű s nemzetünk életére és jövődjére mélyebben beható még alig került főrendiházunk asztalára.

Meg vagyunk győződve, hogy felfogásunkat a magyar nemzet gondolkozó és hazafias, tehát tulnyomó része helyesléssel fogadja, s annak megvalósítását a felsőház tagjaitól reméli, sőt megvárja.

Mert mit akarunk mi? Azt akarjuk, hogy oly felsőházunk legyen, mely a magyar nemzet hatalmi állásának és a magyar államiság eszméjének minden viharral, alórról vagy felülről érkező zivatarral diadallal megküzdni képes óre legyen, s Magyarországnak oly sziklaszigete, melyen a hullámzó pártszennvedélyek és a nemzetiségek netaláni tulkapásai mindig biztosan megtörjenek és tehetetlen parányokká zúzzassanak.

Hogy a felsőház Magyarországnak és a magyar nemzetnek igazi palládiuma legyen! Palládiuma: azaz védelme és bevehetlen vára!

S minthogy erős meggyőződésünk, hogy eszméinkben a közvélemény igazi óhajtságának adunk kifejezést, hisszük, hogy szavaink nem válnak a pusztában elhangzó kiáltássá. Hogy nem süket és közönyös füleknek beszélünk. Hogy azokat meghallják és megfontolás alá veszik.

És ez a hit megnyugvással tölt el bennünket. Megnyugtathatna még akkor is, ha mindenek felett is fontos kérdés feletti határozás bármely más — de független magyar emberekből álló gyülekezet kezébe is volna letéve, mert tudjuk, hogy nemzetünk minden tagja előtt legszentebb a haza és a nemzet érdeke, — de kétszeres megnyugvást érzünk most, midőn a döntő szó épen a felsőház tagjaitól függ, tehát ép ama férfiaktól, kiknek érdeke e kérdésben a haza és a nemzet érdekével összefügg, mondhatni, egy és ugyanaz.

Meg vagyunk győződve továbbá arról is, hogy e megnyugvásunkban és várakozásunkban az egész nemzet osztozik, mely felsőházától, mint legnagyobb érdekeinek legha-

talmasabb óretől e mindenekfelett fontos kérdésben erélyt, bátorságot és hazafiságot követel, s annak még csak lehetőségét is felháborodással utasítja el magától, hogy felsőházának tagjai, bármely pillanatnyi presszióknak engedve, öngyilkosságot legyeknek képesek elkövetni nemcsak maguk ellen, de egyszersmind a haza ellen is.

A nemzeti lelkiösmeret nevében beszélünk a nemzet leghatalmasabb és legfüggetlenebb osztályának lelkiösmeretéhez.

A haza nevében tesszük, tehát nem szabad kételkednünk, hogy meghallgattatunk!

Czivilizáció, reform, humanitás.

— — — mert hasonlók vagytok a megfehéřített sírokhoz, melyek kívül ugyan ékeseknek látszanak, belül pedig tele vannak halottak csontjaival és minden tisztátalansággal. Máté 23.

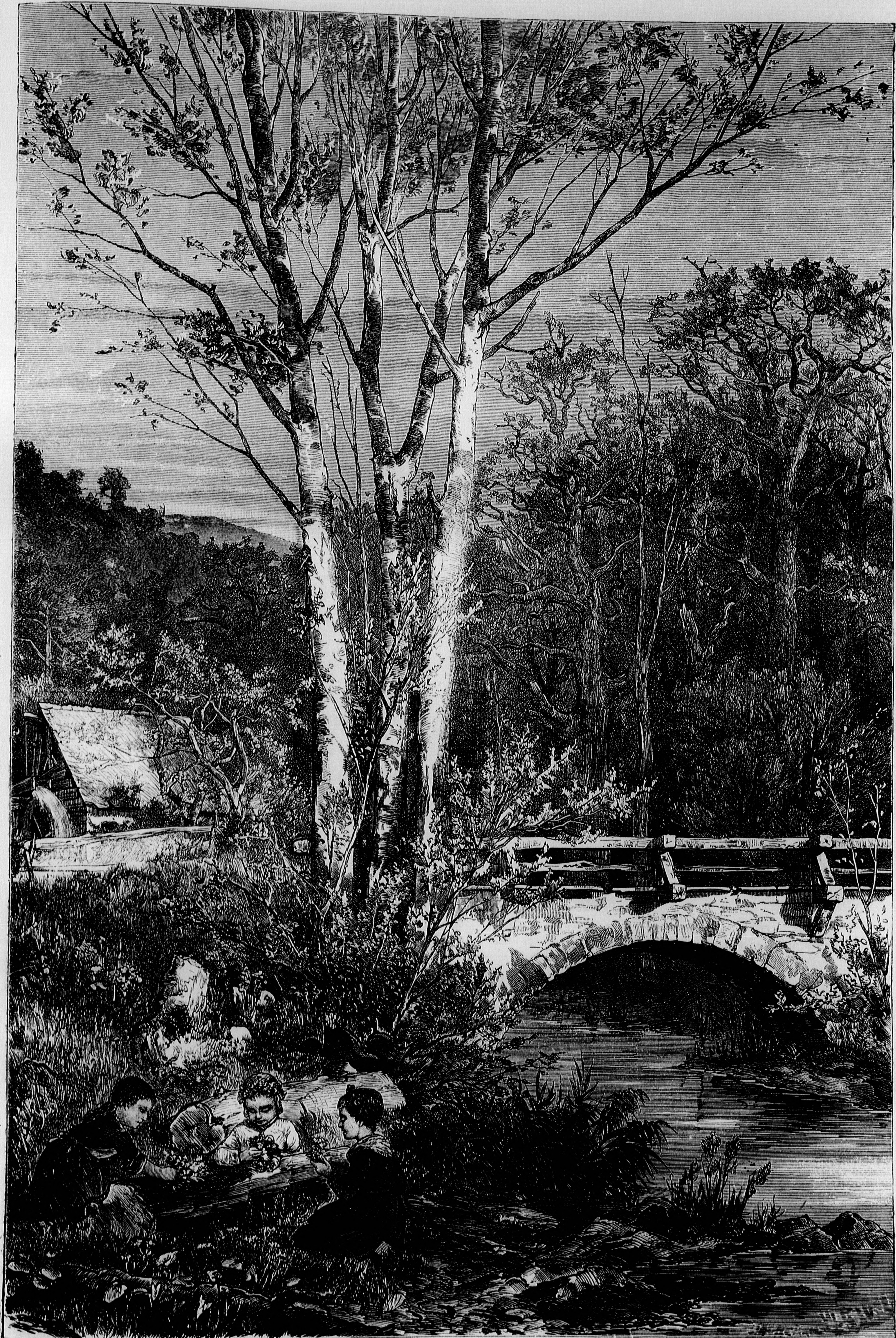
Elcsépelet frázisok, melyek a jelenkori sajtóban korszellemes körutat tesznek, varázsigeik, melyek a világot sarkaiból ki-mozdítják; de hogy tulajdonképpen mit értenek ama hangzatos nevek alatt, milyen értelmet és jelentőséget tulajdoníthatnak nekik, azt megmondani bajos volna; olyan formák ezek is, mint az egykori delphi-i orákulum szavai: mindegyik azt magyarázza ki belőlük, a mi neki leginkább tetszik; valamint egykoron Nagy Sándor a gordiusi csomót kardjával vágta ketté, úgy mai nap is a civilizáció, reform és humanitás mögöl a hátultöltők s Krupp-féle ágyuk szájai tátonganak.

Lássuk ám praxisban a mai korszellem e három vezércsillagát, miféle világrend-szerhez tartoznak.

Ha valaki például fütykőssel utamat állja és tárczámot erőszakkal elveszi, ez bizonyára barbár egy eljárás, de ha egy cilindres, kiborotvált állu, gláze keztyűs iparlovag beállit hozzám és egy előmbetartott cikkben érthetővé teszi, hogy az *offener sprechaalban* szándéka pellengére állítani és a közvélemény előtt meghurcolni, de ha megalkuszunk, úgy nagy lelküleg lemond róla, ez már civilizált valami, nemde?

Mikor az ázsiai vad hordák a megélhetés szükségétől kényszerítve berontottak a hazát foglalni jöttek, ez barbarizmus volt, de midőn mai napság a tehetetlen európaiak, kik már a kalácstól is megcsömörlöttek, elmennek a világ négy szélrózsája irányában s a maguk sorsával megelégedett s nyugalomban élő népekre ágyuval és dinamittal a finomabb izlést, az ópiumot, pálinkát és trafikot reá prédikálják, ez már civilizáció.

Midőn párduczbőrös, kaczagányos őseink erüket felhasogatva saját vérükkel pecsételték meg a hűség esküjét és azt élet és halál között megtartották, mily barbár egy szokás volt, az; nemde sokkal finomabb egy tollvonással odairni nevét s ha aztán kenyértörésre kerül a dolog, azt mondani, hogy morális presszióknak engedünk és az X. Y. §§ értelmében szerint nem is köteleztünk azt megtartani soha; ez már civilizáltabb valami?

A KIS VIRÁGSZEDŐK.

A civilizáció természetes folyamánya a reform, mert ott, hol többé nem fűtykössel verik agyon az embert, hanem dinamittal és puskaporral küldik a másvilágra, ott, hol nem a spanyolcsizmát ékelik lábaira, se pedig tüzes harapófogóval nem csipdesik husát, hanem váltókkal és végrehajtókkal hajtják kétségbeesésre és végletekre, ott bizonyára nemcsak az életmódban és ruhában, hanem még a törvényekben is reformra van szükség, mert hát mikor még annak idejében a véres kardokat hordták körül az országban és kiállították: sorakozzunk, mert a haza veszedelemben van, akkor még nem ittak kávé meg rumos teát, mely olyan idegesekké teszi az embereket, hogy a vér látára is elájulnak. De minthogy a puska-pornak és golyónak sincsen valami kellemes vonzó szaga, a civilizáció pedig halad és a gyárak működnek, azért is czélszerűen reformálták a hadsereget s behozták a kötelező önkényes hadkötelezettséget.

Reformálták a pénzügyet is s az idomalan nehéz ércz helyett behozták a sokkal könnyebb forgalmi bankutalványokat, melyek 1811-ben oly derekasan kiállották a tűzpróbát. Hála a gondviselésnek és a bankók finom tapintatu manipulációjának, a tallérok és aranyok mai napság már nem lyuggatják ki zsebünket, gondoskodnak is a bankók róla, hogy ha netalán valami exczentrikusnak eszébe jutna ilyen csengő pénzt beváltani; akkor hát fizesse reá a civilizáció díját, a melyet műnyelven *agio*-nak neveznek s ezt tulajdonképen büntetéseként ama barbár szokásnak, mert hát a rongyszédők és papirgyárak miből tartanák föl magukat!

Reformálták a népképviselőket is, a civilizáció követelményei szerint ne csak annak legyen joga a közügyekre befolyjni, a ki a haza iránti érdemeinél fogva kiváltságra jogosult s a kinek már ősei is garanciát nyújtottak, hanem annak is, kiről a mondás azt tartja, hogy „kicsoda ő és merre van hazája“, mert hát a magasabb civilizáció ezt is megkívánja: az igaz, azóta a pálinkakazánok és szpirituszgyárak hatalmasan fölszaporodtak és virágzásnak indultak.

Reformálni kell magát a képviselőházat is, az alsó, hála az égnek már megvan, mert az az egy pár Hetumoger, a kiket szélső baliaknak is csufolnak, úgy eltűnnek a fegyelmezett gárda mellett, mint csöpp viz a tengerben. De hát mit is akar opponálni olyan ember, a kinek még az az érdeme sincs, hogy a szpiritusz-gyárak fölvirágzását előmozdítaná.

Reformáljuk a felsőházat is, uram istenem, a mai civilizált világban vannak még olyanok is, kik a kutyabőrre is büszkék lehetnek, pedig az is szuette, avult; hány nyúl- és lóbor-kereskedő van az országban, kik a haza javát legalább ezen az uton előmozdítják, és ezeknek még csak oda se szabad szagolni, no de csak várjunk, ha a felsőház ez öngyilkossági merényletet csakugyan keresztül viszi és a gladiatorok egy tapsra a kést egymás szívébe döfik, akkor majd jönnek a kinevezések és a nyúl és a szamar, akarom mondani a lóbor szintén bejutnak oda, addig pedig csak húzni-vonni kell az a kutya bőrt, ha mindjárt egyszer kétszer hanyatt is esünk tőle, elvégre csak el fog az foszlani darabokra.

Reformálni kell a pozitív vallást is. Minek az a sok hókusz-pókusz, mire való az a pokol és ördög ijesztetés, mikor Büchner és Moleschott és a vegyelemzések kétség kívül helyezték, hogy az utolsó lehellettel vége mindennek és a civilizált apparatus szétoszlik alkatelemeire, éltetve azontúl a viruló mezőket, marha csordákat és szpiritusz-kazánokat, a tudomány nagyobb dicsőségére!

A tanügy is már hála az észnek reformálva van; az országos tébolydák szaporításának égető szüksége nyilván e mellett vall.

A háztűzhely és család reformációja is óriási léptekkel közeledik végcélja felé s ha még nyíltan nem is, de amúgy suttyomban a Mormonok apostolai már itt is fogékony talajra találhatnak, s a sok mindenféle specialista reklámjai a lapokban eléggé nyilvánosan hirdetik, hogy a civilizáció már-már itt is tetőpontját kezdi elérni.

Arisztokrata háztartások.

VII.

Kedélyesség, vallásosság a külföld majmolása és természetes bárdolatlanság, ezek az orosz nemzet tipikus tulajdonságai, ezek tehát általánosságban az orosz arisztokraczia jellemvonásai is.

Nincs igazunk, ha az orosz jelleget a különböző követségi attachék és utazó pétervári arisztokraták után íveljük meg, a kikkel az európai nagy városokban és fürdőhelyeken találkozunk. Ezek már édes kevés nyomát hordják magukon nemzeti egyéniségüknek s többnyire a korunkban mind jobban felszaporodó kozmopoliták törzséhez tartoznak, sőt abban az országban is mind jobban elnyomja az eredeti szláv elemet a külföldi s maga az orosz arisztokraczia szokásaiban, erkölceiben s főleg társalgási nyelvében kiváló hajlandósággal bír az idegen majmolására. Hiszen a legmértvadás hely, az udvari hivatalok is már csaknem mind német nevekkel vannak nevezve s mivel az orosz nyelv a *h* betűt nem ismeri s idegen származású nevekben „g“-vel helyettesíti, tehát ily komikus czimzésekre lehet találni a német nyelv utánzása nyomán: Gofmarschal, e helyett: Hofmarschal, Gofmeister, e helyett: Hofmeister, Kammerger, e helyett: Kammerherr stb. Bizonyos, hogy az oroszok nem hiában bírnak azzal a hirrel, hogy nagy poliglottok, igaz is, hogy rendkívüli szorgalommal s könnyűséggel tanulnak idegen nyelveket. Alig található arisztokrata körökben, a ki legalább francziául és németül ne tudna, sőt némi affektációval a franczia éneklésszerű kiejtést is utánozza.

A születési arisztokraczia mellett a hivatalos bürokratizmus a rangfokozat arisztokracziáját is megteremtette Oroszországban. Minden államhivatalnok tizenegyet osztályba van osztva és a polgári hivatalnokok mindenik osztálya *csinje* egyszersmind a megfelelő katonai rangfokozat címével is bír. Így használatos például a tábornoki czim polgári állásu egyéneknek is.

Ha a nedves nyugati szél elolvasztotta Pétervár utczáin a havat, a Néva kiszabadult jégbilincseiből s megkezdődik a korzó a Katalin udvarban, akkor a tavasz ébredése egyszersmind az orosz arisztokracziának is osztlását jelzi mindenfelé, majd a

külföldre, majd pedig a szép Krim szigetére a Fekete fenger partján, hová a czárnó is utazni szokott családjával együtt, a melynek egyáltalában a betegekre oly üdítő klímája az orosz főrangú világ előtt nagy kedveltségnek örvend. Ilyenkor aztán a czári család Livádiában tartózkodása alatt az egész környék megnépesül az előkelő nyaralók ezreitől, kiket a magas család közelléte vonz oda. Katonai egyenruhák, pompás fogatok elevenítik fel mindenütt az igénytelen helyet s az egész szomszédság ünnepegni látszik.

Livadia egykor a gróf Potoczky lengyel családhoz tartozott, a mely potom áron vásárolta meg a balaklavai török csapatok parancsnokától, Rivelliotitól. Mária Alexandrovna császárnő egy alkalommal meglátogatván Krimet, Livadia fekvése annyira megtetszett neki, hogy Potoczky gróftól megvásárolta. Mind a mellett Livadia korántsem mutat fel annyi pazar pompát, mint a mekkora Alupkát jellemzi. A villák nagyobb része, ideértve a trónörökösét is, mór stílusban van építve s a Nariskin Meszcserszki herceg, Kocsubej herceg, Malcev stb. családok villái fel egész Alupkáig az egész nyáron át valódi nagyvárosi külsőt kölcsönöznek e tájnak s a néhány év előtt még csak félvad környezetben, ma már minden művelt nyelven társalognak, a legfényesebb női toiletteket s a legmodernebb szabásu férföltözeteket láthatni.

De mindannyiát felülmulja a nyaraló villáknak Szemenovics Voronzov Mihály herceg alupkai villája. Minden arra mutat, hogy építésében semmi költséget nem kíméltek. A ház valódi példánya az igazi mór stílusnak s pompás vegetációtól környékezve, messze benyulik a tengerbe. A kert csaknem kizárólag narancs-, citrom-, gránát-, olaj-, czedrus-, gesztenye és babérfákból áll, közben a világ minden tájáról idehozott szőlők, sziklák, vizesések, patkok, tavak ritka halaktól népesítve, kertek, a világ minden öt részének flórájával. E vidéknek is megvan a maga legendája; a bakesiszeráji kastély cziprusai és szomorufüzei a szép Potoczky Mária grófnőről sutognak, kit Puskin is megénekelt „Bakesiszeráji forrásai“-ban, s kit a krimi tatárok egy rabló-kalandja alkalmával apja, Potoczky gróf, szendomiri sztároszta házából raboltak el s a krimi szultánnak vittek hadi zsákmányul, kinek háremében aztán nemsokára bujában és honvágyában meghalt.

De visszatérünk az orosz arisztokraczia életmódjának vázolására, mely alkalommal azonban minduntalan a külföldre szükség figyelmünket irányozunk. Valósággal egy arisztokraczia se bálványozza annyira a külföldet, mint az orosz. A mint a három-négy nyári hónap beköszönt, azonnal megkezdődik a népvándorlás a pétervári arisztokrata családokban, hol a dács-okra (nyári lakások), hol a külföldi, s kiváltképen franczia és német divatos fürdőkre. A külföld valódi igéretföldje az orosz arisztokratának s a czár távozása rendesen megadja a jelt arra, hogy ő is készen van otthagyni Pétervár poros utczáit, daczára annak, hogy Pétervár közvetlen környéke a Néva sziget, Péterhov Zárszkóje Pavlovszk stb. is bő alkalmával kínálkoznak a nyári időtöltéseknek a maguk mindennapi hangversenyeikkel bals champêtres-eik-

kel, obligát tüzjátékaikkal. Közvetlenül a jobbgység megszűnése után és az az által előidézett változások következtében, melyek a nagy birtokosok vagyoni viszonyaiban előállottak, lényegesen alább hagyott ez a külföldi láz, mely az orosz arisztokracziát minden nyár kezdetén vagy az oly rövidnek nevezhető tavasz utóján meglepi. Azóta azonban különösen a most grasszáló millió lázban, midőn csak úgy dobálóznak a viztula vasutvonal husz millióival, az Ural bányák harmincz s a közép-ázsiai vasutvonal sok száz millióival, ez az utazási láz is oly fokra emelkedett újra, hogy mindenki külföldre utazik, a ki csak teheti.

Mindamellet Pétervárnak is meg van a maga szezója. A mikor megelevenülnek a sétat helyek, melyekre déli időben a czár kikocsizása gyűjti rendez-vous-ra az előkelő világot; a Fataarszki traktir, a pétervári arisztokraczia eme Véfourja és Frères provenceaux-ja elegáns közönségtől népesül meg a nevski perspektiva pedig a legfényesebb társaságot tárja elő. Ilyenkor voltaképen csak fel s alá sétáló bundákat lehet látni, mert az orosz kora ősszel felölti kedvencz prémjét, egyáltalában oly fényűzést visz e cikkben véghez, hogy egyes családokban csak a bunda jelentékeny tőkét, néha tizenötezer ezüst rubelt képvisel.

Az orosz arisztokraczia minden nemzeten tultesz vendégszeretben s élénk emlékezetben élnek még a pétervári társaság látogatói előtt az utóbbi években azok a fényes estélyek, melyeket Miklós czár öccsének, Mihály nagyhercegnek nagyműveltségű és ritka fenkölt lelkületű özvegye, Pavlovna Helén nagyhercegnő szokott adni. E nőnek főtörekvése volt. Oroszországnak hirhedt vendégszeretét a külföld előtt bemutatni s az új Mihály palotában valóban egymást érték a mindenfelől tóduló művészek és tudósok, kik Oroszország természeti kincseit s műveltségi állapotait szándékoztak közelebről megismerni. De nemcsak külföldi nevezetességek részesültek e vendégszeretben. Minden héten fölgyuladtak nehányszor az új Mihály palota pazar fényvel rendezett termeiben a csillárok, hogy mindent, a mit műveltségben és szellemben a pétervári társadalom felmutathat, az irodalom, művészetek, tudomány és politika vezérférffiai s a szépségéről és műveltségéről híres nő arisztokraczia mellett maguk köré gyűjtsék. Mikor a statisztikai kongresszus Pétervárott tartá ülését, Helén nagyhercegnő annak minden tagjához intézett a kongresszus egész tartamára szóló meghívót; melynek segélyével bizonyos napokon mindenki fölkereshette palotáját, ehetett és ihatott, minden etiketten tul téve magát.

Megható az a családiasság is, mely az orosz arisztokracziát legbensőbb életében kitünteti. Oroszországban a család az állam mikrokozmosza, minden hatalom az atyai tekintélyen alapszik. Maga a czár batuska (atyus) névvel nevezetik s a parlamenti kormányforma itt ép oly lehetetlen volna, mint a mily erkölcsi szükségesség Angliában. Az igaz, hogy néha az atyáskodás különös hatalmaskodás alakját ölti magára. Megtörtént nemrég, hogy egy fiatal magnásokból álló játéktársaságot, mely egy huszártiszt lakásán gyűlt össze a roulette köré, formaliter meglepte és szétugrasztotta

a rendőrség. Az az nem is a rendőrség, hanem mindjárt maga az államügyész, ki a rendőrség fölszólítására lépett közbe, jegyzőkönyvet vett fel s megindította a bíróvádi keresetet az illetők ellen. Persze, hogy a szerencsejáték tiltott nemei mint másutt, itt se türetnek. De ez alkalommal tekintetbe kell venni, hogy egy tiszt magánlakása nem nyilvános helyiség, s oda, még Oroszországban sincs joga a rendőrségnek éj idején behatolni, annál kevésbé, mert hamis játék iránt magánpanasz nem emeltetett s a roulette, mint játéknem, estélyeken s társaságokban is visz szerepet. Kétségtelen, hogy a tisztet elfogják bocsátani a szolgálatból s az egész ügy bünyenyítő eljárás tárgyát fogja képezni. A legérdekesebb a dologban az s legjobban is jellemzi az orosz családi viszonyokat, hogy állítólag maguk az illetők vidéken élő atyjai folyamodtak a czárhoz, hogy óvja meg fiaikat a pétervári élet csábjaitól s így veszett rajta a jeunessedorčenak az említett társaságban jelen volt tizenöt tagja.

Mindenesetre a mint az orosz önkény az előidézője a családi életben is az ilyenformán nyilatkozó zsarnokiságnak, úgy az orosz arisztokraczia frappans külföldieskedő hajlama se gyökerezik egyebben, mint a hirtelen és erőszakosan bevitt nyugateurópai civilizációban; ez a civilizáció áthatott egy kevés számú francziás nevelésű fényűzésben felnőtt elegáns egyenruhás vagy rendjeles orosz, de nem érintette a nemzet tulnyomó számát. Az ember nem is hinné, hogy a kis finom kamarás vagy az elegáns gárdatiszt, a ki a francziát mint anyanyelvét beszéli ugyanannak a nemzetnek a fia, a melynek az az irvorcsin, a melyik kocsiját hajtja. Valósággal az egész orosz nemzet két egyenlőtlen részre oszlik; az egyik a tágabb értelemben vett arisztokraczia, a másik nagy tömeg a hatvan milliónyi csorninaród. Minden a mi közbe esik, az ipari és polgári foglalkozások nagyobb része importált elem. A mai Szentpétervár idegen talajból kelt ki, idegen befolyásokból táplálkozik, összes törekvései nyugat felé irányulnak, jeléül Nagy Péter rohamos reformjainak, német és holland izlésének s Katalin francia műveltségének. Ez állapotokat a nemzet közvéleménye is megalégelte, ezért most minden szem a birodalom másik központja, Moszkva felé tekint, hol Európa helyett Ázsia lett a jelszó.

IRODALOM.

Az én dalaimból.

III.

*Hizelgő szellő susog rebeg,
Meg-meg ingatja fürteid';
Hizelgő szó csábitó zenéje
Kaczér mosolyra inti ajkaid'.*

*Ne higgy, nézd a halál lépét,
Cseli-csalja a gyertya láng.
Lépre ingerli a tüz fénye,
Egyet rebben s oda a szárny.*

*Más karját fűzi szívéhez,
Kinek oly édes volt neve,
Ki hívó szemét nem féled,
Nem volt elég még a lecske?*

IV.

*Agg anyóka az erdőben
Görnyed fa-köteg alatt,
Sohaj száll tikkadt ajkáról,
Mint jó sors: lassan halad.*

*Téli zöld néz a hó alól,
Zireg-zörg a fák reménye.
Nézem, nézem az anyókat,
Csunya volt-e, vagy szép volt-e?*

*Falu-hosszant azt beszélék,
Ó volt a világ szép lánya.
Száz legény kínálta szívét,
Százat ölt meg csalfasága.*

*Ha majd ilyen aggkorodban,
Karszékedhez köt a köszvény,
Rám gondolhatsz néha-néha:
Nem volt rossz, a mit mondtam én.*

Erdélyi Gyula.

Párisi levél.

A francia szellem nyilatkozásáról.

Hogy kezdjem? Miről irjak? Az első hónapok kaosza után tisztulnak az eszmék, a benyomások. Tudatomba jó, hogy ha nyerni akarok itteni léteimből, akkor eszméimet rendezni, meghatározni kell. De e mellett arra kell törekednem, hogy igaz legyek. Nem hamisítva a tényeket semmi külbenyomás által. S ez nehéz. Mert mindenféle dolog annyiféle színben tűnik fel előttünk, a hány nézletpontból, a mily világitásban látjuk.

S ezért nehéz nekem a jelen Franciaországról írni. Mert nehéz egy népről írni, a melyet szeretünk, a mellyel úgy vagyunk, hogy csak erényeit szeretnők látni, hibái nélkül; vagy pedig hibáit is erényeiből magyarázni.

Különben a francia nép megismerése nehéz feladat.

Mióta olvashatok, olvasok francia tudományos és szépirodalmi műveket, mostani ittlétem előtt már kétszer voltam Franciaországban, s az itt tartózkodást tanulmányozásra használtam fel, úgy hogy a francia művészet és irodalom mindegyik ágát meglehetősen ismertem, a midőn idejöttem; és mégis három hónapi folytonos kutatás, szemlélés, az emberek megfigyelése, a művészet, tudomány tanulmányozása még se vitt annyira, hogy a francia szellemet (illetőleg ennek mint teremtő erőnek kifejezését) megismerhettem volna.

Pedig, hogy egy nemzetet megismerjünk, annak szellemét kell megtalálnunk s azt, hogy e szellem mily irányban, mikép nyilatkozik. S ez a bökkenő!

Éreztem, hogy a Louvre franciaországi osztályának minden műtárgya mögött, a théâtre français színészeinek minden akció-jában, Racine bármely tirade-jában van valami, a mi mindegyiknél közös, s ez a valami, a mit éreztem, s a mit fixirozni szerettem volna, ez a francia szellem mint teremtő erőnyilatkozata volt.

Igy telt el három hónap. Három hónap, mely tele volt nyugtalansággal, tele elégedetlenséggel. Hogyne, midőn láttam az egész nemzetet teremtve, s nem tudtam megtalálni az irányt, a melyben ezt teszi. Éreztem, de nem tudtam.

Hogy mennyi elégedetlen órát köszönhettem e keresésnek, annak a jó isten a megmondhatója, És mégis tudnom kell. Fogalmakat kell összeállítanom az érzett (de csak érzett) jegyekből.

Egy este, egy magános szomorú este, a melyet még az egyedüllét se tudott meg-aranyozni, egyike amaz óráknak, midőn az ember azon tűnődik, hogy hát mi is az élet, meg mi a halál, midőn az ember fáradt a nélkül, hogy elfáradt volna; midőn pihenni szeretne a nélkül, hogy pihenni tudna; egy ilyen este gépiesen egy újságot vettem kezembe, érdek nélkül böngésztem benne s talán nem is igen figyeltem arra, a mit olvastam. Egyszerre szemembe ötlék Taine-ről egy cikk. Ezt elolvasom; minden, mi Taine-re vonatkozik érdekel, annyi élvezetes órát köszönhetek neki. E cikkben egyike a hiresebb francia kritikusoknak ismerteti a „Les origines de la France contemporaine“ nagy íróját s többi közt ezt írja róla: „L'auteur de la Philosophie de l'art n'est pas précisément ce qu'on appelle un homme d'esprit. Sa conversation n'a rien de particulièrement brillant, elle est plutôt solide et substantielle. Sa verve ne va sans quelque lourdeur.“ Egész önkénytelenül azt gondoltam: Ime a francia, mindenkitől, még a tudóstól is „esprit“-t követel; a forma embere.

És ez a mondat szeget ütött fejembe. Ezután sokat gondolkoztam felette s midőn már sehogy sem értettem meg valamit, akkor e szentenciát mondtam: a forma embere és minden meg volt magyarázva.

Az alakért feláldozza gyakran a tartalmat, az alakért az érzést, az alakért az igazat.

A francziában a szépérzék az uralkodó. S ez aztán mindent magyaráz. Nézzük az embert. Megismerkedik veled, első szava valami kellemetes lesz, a mit nem mindig érez, de mindig mond. A világ legudvariasabb embere, ez irányban is mindig a szépet keresvén, könnyen feláldozza az igazat.

Akármit képes volna elviselni inkább, mint azt, hogy egyikét ama gyönyörű mondatoknak ne mondja, a melyek mondattanilag és eszteticze utólrhetetlenek. A mondat formai tökélye, a szavak választékosága okai annak, hogy a francia nyelv az első a nyelvek között. Ez tette századokra az udvarok nyelvét, és ez teszi még ma is a diplomácia hivatalos nyelvét.

Hanem azt csak senki a világon nem fogja követelni tőlem, hogy midőn először találkozom valakivel, s ez azt mondja nekem: „Je suis charmé de faire votre connaissance“, hogy ezt igaznak vegyem.

Tovább menvén, hallgassuk meg a társaság társalgását. Mindenki a maga virágos, fényes, diszes, csiszolt formájában fejezi ki magát. Csipősek is tudnak ugyan lenni, de a legszebb formában. Tudnak gonoszak, kellemetlenek, sikamlósak lenni, de mindig a legszebb formában. S ennek összege képezi az „esprit gaulois“ quintessenciáját.

Ennek aztán árnyoldala is van, néha

minden, a legszentebb dolgok, mint vallás, haza, család stb. pellengére lesznek állítva azért, hogy egy élcz elsüljön.

Persze áldozni kell a formának!

Gyakran egy tudományos író feláldoz egy igazságot azért, hogy szépen fejezze ki magát. S ez oka annak, hogy annyi francia tudományos mű igen kellemes olvasmányt nyújt — a tudomány rovására.

Nagyon megjárna pl. az, ki azt állítaná, hogy elolvassván Flammarión műveit és hallgatván Caro filozófiai előadásait, ért a csillagászathoz és filozófiához.

Csak egy ily népnél történhetett azután az a csodálatos dolog, hogy szuppozíciók egy egész társadalmi és politikai rendet bontottak fel, s folytonos uralom változásokat okoztak. És miért? mert J. J. Rousseau és érdektársai egyes frázisai oly jól hangzottak, oly szépen voltak írva, hogy nemcsak azokat ragadta el, kiknek érdekében volt ez eszmék terjedése, hanem még azok is el lettek kábitva általok, kik nagyon jól tudhatták volna, hogy rájuk nézve e tanok mindennél veszélyesebbek.

A mi a művészetet illeti, ebben a francziák a legmagasabb fokot az építészetben és a diszitő művészetekben érték el. A mi természetes, minthogy e két műfajnál csak a szép jó tekintetbe.

Mely nép tudná a francziákat a műtárgyak készítésében megközelíteni?

Mily tökéletes a maga nemében egy II. Henrik vagy XIV. Lajos izlésében berendezett terem! S miért tökéletes? mert szép, és igaznak lennie nem kell.

Az irodalomra térve át, itt is mindenütt azt látjuk, hogy a szép az uralkodó elem, és sokszor elnyomja az igazat.

Hasonlitsuk össze a három legnagyobb francia író műveit, mert ebből aztán az egész francia irodalomra vonatkoztathatunk.

Hasonlitsuk össze Molière-t, Racine-nal és Corneille-lel.

Mind a három író közös vonása az, hogy a fősúly az alakra van fektetve.

Olvassuk akármelyik tiradéját s azt fogjuk találni, hogy a stilisztikai szépség tetőpontját érték el, és e szempontból talán az egész világirodalomban páratlanok e párbeszédek és monologok. Minden szó úgy lett összeválogatva, mindegyik a legjobb helyen van; de ez a formatökély nem mindegyiknél van a maga helyén. Corneille és Racine görög és római alakjainak szájába semmiképp sem illik az udvarnyelve. Pedig igen jól beszélnek, e Horac-októl és Hyppolytok-tól tanulhat az ember udvarias kifejezéseket, a melyeket még ma is lehet a szalonokban használni.

Mindenütt e csillogó, tökéletes nyelv, e feszes forma, a mely elnyom mindent, a mi természetes. Az érzelmek a nyelv által lebilincselvők; sehol se találhatjuk e tragédiákban a szenvedély kétségbeesett, fékvesztett, igaz feljajdulását, a mely nem ismer korlátot, a mely a szívnek legmélyéből egyenesen a szívhez szól, ezt a formák nem engedik.

S ez a formatökély, vagy mondjuk inkább forma keresés olyan tulságba megy e két írónál, hogy karaktereik igaz voltát egészen elfödi.

Annyira érzik Racine hősein az udvarpézmája, hogy az ember önkénytelen arra gondol, hogy tulajdonképen e légkörben

alig voltak azok, a miknek Racine őket látta.

Másképp van Molière-re. Ő nem görögöket és rómaiakat fest, csak az akkori kor udvaronczeit s ezekhez illik e nyelv.

Molière alakjai a parókák korszakában igazak voltak, s ez teszi Molière-t azzá, a mi.

Nála a nyelv keresettsége szükséges, alakjai nem beszélhetnék Szofoklesz nyelvét, ép úgy mint Racine görögjeinek nem volna szabad az udvar nyelvét beszélni. S így természetes, hogy míg Molière-t mindenütt játszsák, mindenütt bámulják, Corneille és Racine csak hazájokban lesznek feltétlenül elismerve.

Aztán Molière a francia szellemnek legkitünőbb képviselője is, annak a finom átlátzó kifejezésteli tökélynek, a mely páratlan.

Molière darabjaiban a Théâtre français utólrhetetlen, az öszjáték, az akció, a deklamáció élénk tárja a francia szellemet; a mely elragad finomsága, szépsége által. — A formák ez ellentétes öszjátéka elragadja a hallgatót; még azt a hallgatót is, a ki a nyilak által találva van.

Itt jegyzem meg a Théâtre français előadásairól, hogy az is (főleg verses darabokban, hol a tradícióhoz kell magukat tartani) főleg a külső izlés és csin által tűnik ki. És épen ezért vigjátékok játszásában utólrhetetlenek, a mely tragikai érzelmek kifejezésénél azonban, főleg a plasztikára fektetvén a súlyt, az igazságot elfödi, néha pedig egészen feláldozzák.

A francziák e szép után való törekvésére azután megjött a reakció, a realiztikus iskola. Azonban e jó urak tévedtek, mert más, még sokkal nagyobb hibába estek, a szép helyett a rítat kezdték kultiválni, pedig az igazra kellett volna törekedniök.

Különben se lehet elismerni a francia szellem ez erőltetett mesterséges nyilatkozását — és minek is!

Hiszen a szép iránt való érzék eme tuleros kifejlődése nem hiba, sőt ellenkezőleg Franciaország, illetőleg Páris szellemi preponderanciájának oka főleg ebben van. Ezért tódul ide mindenki, kinek a szép iránt csak egy kis érzéke van s második hazájává fogadja azt a várost, a mely az első a világon, a melyre aztán mindig és mindenütt visszaemlékszik, a melyet elfelejteni soha se tud.

Páris, 1885. márcz.

Neczpáli Justh Zsigmond.

Holdfénynél.

— Eredeti elbeszélés. —

(Folytatás.)

Azután sorsa ide-oda vetette, míg nem több év előtt, saját vágya folytán, Angliában nyert alkalmazást, hol hosszabban időzött. Ez nyugodtabb élet volt az addig átélteknél, több szabadsággal, több szórakozással. Csaknem mindennap voltak olyan órái, melyek felett szabadon rendelkezhetett. Ezeket aztán többnyire tanulásra fordította. De olyan tanulmányokra, melyekben senki nem vezette, melyeket senki nem szabott elé. Mily szokatlan, szinte félelemmel ve-

A VADÁSZÓ RÓKA.

gyes élvezet volt az eleinte! Dolgozni és szórakozni saját akarata szerint! Azt hitte, hogy ennél boldogabb már nem is lehet!

S még mindezen felül a nagy világváros elnyelte egyéniségét; ott nem korlátozta lépteit oly figyelem, mely szűk elmével már minden külsőséget elítél, mint azt kisebb városokban tapasztalta, hol féltékenysége, magába vonultsága, szögletes mozdulatai, mind szigorú bírálat és megrovás alá estek. Itt ha a kívánt szellemi munkát pontosan leróta, senkise törődött vele.

Mennyire kellemes volt Elizának ez az elmerülés a tömegben, azt csak az értheti, kit nem gondos szeretet, hanem unatkozó — s gyakran gonosz indulatu — kíváncsiság annyit üldözött figyelmével, mint Elizát. De London kárpótolta mindenért! Ismerős és hozzá mégis idegen emberek helyett most a képtárakban a műkincsek között s a könyvtárakban időzhetett és tetszése szerint merithetett az előtte kimeríthetetleneknek tetsző kincsbányákból.

A mellett még sajátos előszeretettel órákat töltött London ódon egyházaiban. Szerfelett vonzották e félhomállyal telt boltzatok, melyekben lépten-nyomon érdekes tárgyak kötötték le figyelmét. Nemcsak az építészeti remekék érdekelték, a műkincsek, festmények s szobrok, de ama régi, elbarnult képek is melyeken itt ott volt némi festék-maradvány: egy-egy csodás kifejezésű arc, vagy csak a sötét redők közül kilátszó idomtalan kéz, vagy láb. S a sajátos alaku, ódon sirkövek, melyek az alattuk nyugovókat oly tulzottan dicsőítették, mintha a halál minden időben az embereknek csak színét-javát válogatna volna magának s a rosszak mind életben lennének mostanig.

Eliza érdeklél tanulmányozta e rég kihalt családoknak nagyságát és büszkeségét hirdető márvány lapokat, melyeken itt a történelem fő szereplői, gyakran csodásan eltorzított alakban lettek egy-egy kontár vésőjétől bemutatva.

S ezt a márványra irt reklámokat, groteszk czimereikkel és csodálatos alakjaikkal Eliza nagy kedvteléssel vázolta le rajz-könyvébe. Egész gyűjteménye lett belőlük. Különösen a w—i ódon egyház magas, ívezetes, sötét boltzatai alatt találta fel a legérdekesebbeket e nemből: Kedvvel is vált meg a fris légtől s a napfényes világtól, hogy e hideg, sötét helyen időzzék.

Egy napon egy monumentális sirkövet vázolt ott Eliza, mely sarkó szomorú tisztjét nagyon visszásan teljesítette, mert alakjai és a felirat csak nevetésre ingerelték a nézőt. Midőn Eliza vázlatával csaknem készen volt s a rajzot éppen nagy örömmel hasonlította össze az eredetivel, egyszerre egész közelben panaszos kiáltást hallott. A könyvet gyorsan a földre téve oda sietett, honnan a hang hallatszott s ott az ablak mélyedésben meg is lelta a segélyért kiáltozót, egy alig tollasodni kezdő verebet, mely nyilván valamely falékítmény mellé rejtett fészekből hullt alá.

Eliza fölemelte s dédelgetve csitítá a jajveszékelt, ki felett a veréb-szülők tanácskoztak az ablak-ívezet elérhetlen magasságában. A kis lény sorsa miatt Elizát is nagy gond fogta el, mert azt hitte, hogy az már is szörnyen éheznek, habár csak néhány pillanat előtt hullt le a fészekből; s azt hitte, rögtön élelmet is kell neki

szereznie. Csak nem tudta hirtelen, hogy mit; végre eszébe jutott egy közeli kávéház, hol süteményt és tejet kaphat.

A mint oda elindult, egy férfi szólította meg, ki a földön feledett rajzkönyvet hozta utána. A férfi Eliza anyanyelvén beszélt s nagyon sajnálkozott a szerencsétlenség felett, melynek szintén szemtanuja volt. A régen hallott honi hangok kellemesen lepték meg a leányt; e nélkül bizonytalanság nélkül hagyta volna az idegen kérdését. Pedig a kérdés is, melyet Elizához intézett, oly természetes volt s csupán a kis madár miatti aggodalomból eredhetett.

Eliza minden tétova és tartózkodás nélkül válaszolt a kérdésre. Mert hisz azért, mert életben maradt a kis teremtes, van oka azt sajnálni. Mert mi lesz most belőle? Egy élőlényt nem szabad elveszni hagyni? Nem is érdem az, de kötelesség: megtartani azt az életnek!

Eliza komolyan és nagy fontossággal beszélt s az idegen még komolyabban fogadta szavait. Ő is úgy vélte, hogy a kis árvát a legnagyobb gondviselésben kell részesíteni. De Eliza igen aggódott, mert a nagy palotában, melyben ő lakott, a mereven kiszabott rend nem engedte meg állatokat tartani, s így mégis idegen kézre kell a kis madarat bízni; s ki tudja, az idegen majd talán nem is fog lelkiismeretesen eljárni kötelességében? Az ifjú férfi is alaposnak tartotta Eliza ebbeli féltelmét, de kis gondolkodás után azt mondta, hogy ezen úgy lehetne segíteni, ha Eliza átadja neki a kis madarat gondozás végett. Ő is nagy palotában lakik ugyan, de azért még is fog találni helyet a piczi madár számára, — ha ugyan Eliza elég bizalmat tud érezni iránta, hogy a kis teremtest reá bizza.

Eliza olyan komolyan tekintett fel erre az idegen férfi-arczra, hogy bárki nevetésének és a helyzethez nem illőnek tartotta volna azt. Mintha lelkébe akart volna látni, hogy ama fontos szerepre meg van-e nála a megkívántató szeretet és gyöngédség. De a férfi is mosoly nélkül állta ki e tekintetet s világoskék szeméből csak jószágot és a föltett szándékhoz való komoly kitartást olvasott ki Eliza. Azért bizalommal adta át neki a kis madarat, miután előbb kézikendőjébe gondosan begöngyölte. Aztán még számos jó tanáccsal is ellátta leendő gondviselőjét, hogy miként bánjék vele, habár ő maga még eddig sohase birt kis madárral.

Az idegen megígérte, hogy valóságos anyai gonddal fog örködni felette. Eliza aztán kérte őt, hogy siessen mentül előbb elhelyezni védenczét s a férfi elbucszott és elment. De újra visszatért azzal a megjegyzéssel, hogy az magától értetődik, hogy Eliza majd látni akarja a kicsikét. Ő tehát szabad idejében elviszi hozzá, csak lakcímét adja át.

Eliza nem hitte, hogy az lehetséges lenne, bármint óhajtaná látni a kis lelenczet — mert ott nevelőnők nem fogadhatnak látogatást.

— Elhozom hát őt ide koronként, — mondá az idegen s Eliza beleegyezett. De elfeledtek biztos napot kitűzni e találkozásra s így hosszabb ideig mindig elvétették egymást. Midőn végre találkoztak, a férfi csaknem hevesen tett szemrehányást Elizának, hogy nem óhajtotta látni a kis madarat.

— Részvét, gyöngédség, szeretet, mind csak szalmatűz kegyednél is, mint minden nőnél! Nincs, nincs olyan nő, ki két nap egymásután egyenlő hű gonddal tudna lenni! — ezzel végzé a hosszú sorral Elizára ontott frázisokat és a legjobb hatást érte el a leánynál, kit udvariaskodással s dicsérettel elriasztott volna, míg e szigorú megrovást Eliza jó szívvvel fogadta s nyugodtan magyarázta meg, hogy miként történhetett ez így. Hanem csak röviden végezte a mentséget, mert hisz a kis madár láttára nem is tudott egyébre gondolni, csak annak örülni! De mennyire meg is változott az e néhány nap alatt! Csaknem teljesen megtollasodott s oly szelid volt, hogy Elizának ujára állt s keztyűjét csipegette.

E bizalmaskodás éppen egészen elragadta Elizát s nem győzte kedveskedéssel elhalmozni s megcsodálni a kis szemtelent. A kis madárra oly bőven pazarolt szeretet és dicséret végre kiengesztelte a neheztelő férfit is s mindinkább kevésbé drámai hangon s nemsokára teljesen kibékülve, érdeklél merült el a társalgásba, mely legelőbb is a kis Jakab — Jakabnak nevezte el a verebet gondviselője — sorsa feletti fontos tanácskozás volt. Nagyon komolyan foglalkoztak neveltetésével.

— Mindenesetre igen szeliddé és okossá kell őt nevelni, — vélte Eliza s a férfi is meg volt győződve, hogy tökéletesen eszes lény lesz Jakabból a tanítás által, oly eszes lény, ki ha szabadságát vissza is nyerte, azért fen fogja tartani a jó viszonyt ápolójával s ha a mindennapi élelem a szabadban szűken esnék, felkeresi egykori otthonát.

Eliza anyai örömmel hallgatta Forstert — így nevezte meg magát az idegen — a mint az az emberek kötelességeit tekinté az állatok iránt kimélettel és szeretetteljes gonddal lenni, de nagyon fennakadt azon, hogy embertársai irányában nem követi a kimélet ez elvét, mert azokról beszédjének folyamában gögös megvetéssel szólott.

Eliza tüzesen védelmére kelt az így enmasse elítelt embertársainak, mert ha — mint mondá — egyesek rosszak is lehetnek, a milliók között ezernyi lehet jó és nemes!

— De e nagy és nemes felebarátait is, kikért kegyed így rajong, arról a magas polczról, melyre nagy nehezen felkapaszkodtak, egy szalmaszálnak, egy szennyes légy szárnyának az érintése is minden perczen letaszíthatja abba a pizokba, hol a többi fetreng, — volt a gúnyos válasz.

Eliza kétkedett e szavak igazságában.

— Nem hiszem, sőt tagadom azt! — mondá végül; s Forster megneheztelt.

— Mit tud egy leány, ki az élet előtti óráit éli, ha mindjárt úgy mint kegyed, egy egyetem bölcsességét is hordaná fejében! — szólott hevesen. — De az ilyen hölgy azt hiszi, hogy a bölcsesség water-proof köpönyege eléggé megvéd az élet minden szenvedély-viharától. Pedig az csak a mindennapos kellemetlenségek esőjében védhet. S az élet nem áll mindig ily egyformán esős napokból. Egyszer elvonulhatnak a fellegek és sugarival fényes, ragyogó nap tűnhet fel, mely fényének és melegének egész özönével

áraszt el és ezt aztán gyorsan egy zug-
vihar válthatja fel, melyet megint dermesztő
fagy követhet. S mit használhat a ke-
gyed water-pooft köpönyege e két esetben,
miss Eliza? — kérde gunnyal.

— Ez a két eset nem képzelhető az én
egyenlő égaljam alatt.

— Mit tudja azt? Eljön a nap, a ke-
gyed napja is! S mert kegyednél még du-
sabb érzelem-virágokat fog fakasztani, mint
másnál, annál nagyobb lesz azután a pusztulás
és sötétség is, melyet maga körül
látni fog. És akkor a bölcseséget igen
hitvány rongydarabnak fogja tekinteni és
meg fogja vetni az embert és önmagát is,
mert ember!

— Azt soha! — soha! — válaszolt hév-
vel Eliza. — Ha ama fényes nap, mely-
lyel ön ijeszt, megjelenne egemen — nem
tudom ugyan, hogy jött ön e gondolatra,
mert én azt el se képzelhetem, hogy az
lehetséges legyen, — de ha csakugyan
megjelenne, akkor én a napfényt, mely
éretutamon virágot fakasztana, csak ál-
dani tudnám, ha csak ideig-óráig árasztana
is el fényével. És a dermesztő hideg hó-
val boríthatja fejemet, de a fagy nem fog
szívemig hatni s a mint a jégburok alatt
a forrás vize folyton fakad, úgy a szere-
tet érzelmé se fog megszűnni odább élni
szívemben az élet legzordabb évszakán sem.

Forster sötéten nézett a leányra.

— Mily kár, — mondá végre, — hogy
ehit el nem hal meg most itt előttem. Nagyon
óhajtom halva látni, minél előbb.

(Vége következik.)

KÖZGAZDASÁG.

A vámkérdésről.

Lapunk legutóbbi számában ismertettük
általánosságban a vámkérdést, körvonaloz-
tuk a szabadkereskedelmi, a védvám és a
prohibitív vámrendszert. Hogy a képet tel-
jesen kiegészítsük, meg kell még emle-
tünk a *pénzügyi* vámokat, a melyeknek
egyedüli célja az állami kincstár bevéte-
leinek gyarapítása s a mely még a leg-
szabadabb vámrendszerrel bíró országok-
ban is tekintélyes összeget jövedelmez, to-
vábbá a *transito* vámokat, a melyek vala-
mely országon átmenő árukért fizettetnek.

Es ezzel be kellene fejeznünk ez ismer-
tetést, ha nem tartanók szükségesnek, hogy
szóljunk hazánk különleges vámviszonyai-
ról. Magyarország, mint ismeretes, Ausztriá-
val egy vámterületet képez az 1867-ben s
utóbb 1878-ban kötött szerződések szerint.
Igaz ugyan, hogy törvényesen el van ismer-
ve a nemzet külön vámterületi joga,
noha eddig egyetlen kormány se tett lépé-
seket arra nézve, hogy a törvényben ez
elismert és fentartott jogunkat érvénye-
sitse. Ez pedig elég baj Magyarországra
nézve, akár pénzügyi, akár közgazdasági
szempontból. Pénzügyi szempontból azért,
mert a vámjövedelemből Ausztriát 70%,
Magyarországot 30% illeti, holott ki lehet
mutatni, hogy ha a vámjövedelem nem a
kulcs szerint, hanem a valódi, a tényleges
forgalomnak megfelelőleg osztatnék el,
akkor a Magyarországot illető rész kétség-
kívül sokkal nagyobb volna mint ma.

De még súlyosabb ez egyezmény köz-
gazdasági oldala; mert a fennálló vám-
egyezség Ausztria iparát megvédi, míg a
magyar ipart kiszolgáltatja Ausztriának.
Mert a külfölddel szemben megállapítandó
vámteleknél mindig az osztrák ipar az
irányadó, vagy is a fősúly arra van fektet-
ve, hogy az osztrák ipar továbbra is
fejlődhessék és virágozhassék. De minthogy
az osztrák és magyar ipar között lényeges
különbség van, a vámtétel azt eszközli,
hogy megvédi a külföldi verseny ellen az
osztrák ipart; de nem a magyar ipart;
mert ugyanaz a vámtétel, mely elég nagy
ahhoz, hogy az osztrák ipar valamely ágát
versenyképessé tegye, még mindig csekély
arra nézve, hogy egyuttal a magyar ipart
is megvédje.

Es így mi történik?

Történik az, hogy a magyar ipar nem
fejlődhetik; de a magas vámtételek folytán
a magyar fogyasztó közönség mégis drá-
gán kénytelen az iparúkat vásárolni s
így mi érezzük a védvámpolitika minden
hátrányait annak előnye nélkül, mert drá-
gán vásárolunk külföldi, illetőleg osztrák
árut, a nélkül azonban, hogy a magas
vámok folytán drágává lett áruk kedvez-
nének a magyar iparnak, mert az osztrák
ipart gazdagítják.

Már most mi lehet — sőt valószínű,
hogy lesz — a vámpolitika következménye?

A közgazdasági tudomány egyik akszió-
mája, hogy az az ország, a mely csak
nyers termelvényeket szállít a külföldre,
szegényedik, míg az iparállamok gazda-
godnak.

A nyers terménnyel mindig egy csomó
termőerő is kiszállítatik és a kizárólag
földművelésre szorult ország, a föld elhaszná-
lt termőerejét nem képes pótolni, azt
nem képes visszaadni s így hosszabb idő
után a föld kimerül és termőképessége
csökken. Ugyanez történt Irlandban, a
mely állam kiválólag nyers terményeket
adott el, míg Anglia e nyers terményeket
feldolgozta, szóval ipart üzött s a feldolgo-
zás által származott hulladékkal Anglia
földjének termőképességét növelte. És a
végeredmény csakugyan az lett, hogy
Anglia hatalmas iparállammá lett, a mely-
nek földje mesterségesen javított, míg
Irland, a mely nyers terményeket produ-
kált Anglia részére, ma kimerült és betel-
jesedett az, a mit Amerika híres nemzet-
gazdája, Carey mondott, hogy az az ország,
a mely folytonosan nyers terményeket szál-
lít ki, utóbb embereket kénytelen kiszállít-
tani, a minthogy úgy is történt. Irland
milliókra menő embereket telepített ki
Amerikába, mert a kicsikart föld megta-
gadta a szolgálatot és utóbb a buza helyett
a burgonyát is alig bírta megteremni.
Talaja ma oly mostoha, hogy nem terem
annyit, mint a mennyi a benszülöttek fen-
tartására szükséges.

Es ez a sorsa minden országnak, a hol
a vámpolitika ideje korán nem gondosko-
dik iparról és nem gondoskodik eszközök-
ről, a melyek által a föld kizsárolását
meg lehet akadályozni.

A vámtarifa módosításáról szóló tör-
vényjavaslatot egyszerre vette tárgyalás alá
úgy a magyar mint az osztrák kormány.

A novella számos és részben nagyon
jelentékeny módosítást eszközöl az 1882-iki

vámtarifán; a módosítások a német, va-
lamint a francia parlamentben tárgyalás
alatt álló vámemelések folytán lettek szük-
ségesek. A vámnovella vezérlő elve az osz-
trák-magyar mezőgazdaság védelme az öt
Németország és Franciaország vámemel-
lései által fenyegetett hátrányok ellen, midőn
a belföldi piac idegen gabona inváziójától
hatékonyan megvédtetik, másrészt a hazai
piac fogyasztási képessége számos ipar-
cikk vámjának emelésével, mely a hazai
ipart fogyasztásra képesebbé tenni van
hivatva, fokoztatik. Az iparvámok emel-
sénél csaknem kizárólag azokra a cik-
kekre van figyelem fordítva, melyekből je-
lentékeny bevétel van Német-és Francia-
országból Ausztria-Magyarországba s me-
lyek az 1882-iki tarifában épen nem vagy
csak elégtelenül vétettek figyelembe. A
gabonavámokat illetőleg a kormányjavaslat
csupán a kormánynak adandó ama felhatal-
mazást tartalmazta, hogy a vámokat rende-
leti uton a megfelelő német vámok magassá-
gára is emelhesse. A felhatalmazás formája
abból magyarázható, ki, hogy a német par-
lament tárgyalásai a német vám novella
felett ez ideig még nincsenek befejezve, a
végleges új vámok Németországban tehát
még nincsenek megállapítva.

A magyar földbirtok terhe. A magyar
földbirtok megterhelhetését illusztrálják a
következő adatok, melyeket a. m. kir. sta-
tisztikai hivatal által kiadott „Statisztikai
Évkönyv“ most megjelent VIII. füzetéből
vettünk. Ezek az adatok 1882-ből való s
nagyon érdekes összehasonlítani az 1881
évbellel. Így 1881-ben új teher volt
178.4 millió forint, 1882-ben 290.1 millió frt.
Az 1881-iki teherből törlesztetett (1881-ben)
123.8 millió forint, az 1882-ikiből 126.8
millió, maradt tehát 1881-ről törlesztendő
teher 54.6 millió, 1882-ről 103.3 millió frt.
Látjuk tehát, hogy a törlesztetlenül maradt
teher megdöbbentő módon emelkedett. Né-
mileg vigasztaló az a körülmény, hogy
jóllehet 1881-ről 1882-re a teher 111.7 milli-
óval szaporodott, a végrehajtás útján bekeble-
zett terhek 16.2 millió forintról 13.5 milli-
óra apadtak.

SPORT.

Lótenyésztés és versenyek.

A magyar lovaregylet és az ausztriai
Jockey-klub egy-egy bizottságot küldött ki,
melyek együttesen fogják kidolgozni a
jockeyk, trainerek nyugdíj-alapszabályait.
A bizottságok legközelebb megkezdték mű-
ködésüket. A magyar lovaregylet részéről
Batthyány Elemér gróf és Majthényi Izidor
báró a megbízottak.

A magyar állami ménes-intézetek leg-
újabb kimutatása szerint az egyes telepek
következő számu ménlova neveltek.

Kisbér	246
Bábolna	264
Mezőhegyes	872
Fogaras	90

Összesen: 1472

Magántenyésztőktől vásároltatott:

a) Mint teljes koruak	603
b) Mint egyévesek	205

Összesen: 808

A soproni 1885. évi őszi versenyek határ-ideje akkép lett megváltoztatva, hogy az nem szeptember 27, 28. és 29-én lesz, mint előbb jelentve volt, hanem szeptember 26, 27. és 28-án.

Kinsky Károly gr. a múlt héten újabb győzelmet aratott Angliában a Warwick and Leamington-Meeting alkalmával Hardware heréltjével, mely hátán a tulajdonossal, négy hosszal könnyen nyert. A győztes 100 fontért eladó volt, azonban tulajdonosa 325 guineán visszaváltotta. A fogadásokban Hardware 8: 1 állt.

A baden badeni 40,000 frankos „Jubiläum-Rennen“-re e hó 3-án zárták le a nevezéseket. Összesen 57 nevezés történt erre a valóban nemzetközi versenyre, még pedig Ausztria-Magyarországból 17, Németországból 7, Angliából 18, Franciaországból 13 s Dániából 2 ló van nevezve.

Nevezések

a prágai versenyekre 1885.

Első nap. Husvéthétfőn, ápríl 6-án.

- I. Államdíj. 1000 frt 2000 mt. (4. aláírás.)
 - II. Asszonyságok dija. Tiszteletdíj. 2000 mt. (7 aláírás.)
 - IV. Akadályverseny. Tiszteletdíj és 150 frt a győztesnek, 50 frt a másodiknak 3200 mt. (9 aláírás.)
 - V. Tavaszi akadály-verseny. 2000 frt. Kb. 4000 mt. (12 aláírás.)
- Második nap. Kedden, ápríl 7-én.*
- II. Hack-Stakes. Tiszt. díj és 150 frt a győztesnek, 50 forint a másodiknak. 1600 mt. (9 aláírás.)
 - IV. Handicap. 500 frt. 1600 mt. (8 aláírás.)
 - V. Reiter-Club eladó akadályverseny. 700 frt. Kb. 4000 mt. (11 aláírás.)

Vadászat.

A gödingi udvari parforce vadászat harmadik napjának e hó 6-án nagyon szép idő kedvezett. E vadászatban részt vett király Ő felsége is s a vadásztársaságból mintegy negyvenen, köztük a braganzai herceg és kilencz delnő. A találkozó nem messze a pályaudvartól volt. Az első szarvas 20 percnyi szép run után, a szőlőhegyek közt hallalival végződött. A második szarvas, mely csakhamar aztán elbocsáttatott, 28 percig tartott runt nyújtott s a szabad mezőn szintén hallalival végződött.

Zay Albert gróf zaj-ugróci uradalmából a következőkről értesítik lapunkat. Az 1884-ben lőtt vadak jegyzéke a következő. Medve 1 darab, hiuz 3 drb, vaddisznó 42 drb, däm vad 17 drb, őzbak 38 drb, vadmacska 1 drb, borz 1 drb, róka 46 drb, kisebb vad: szőrmés 219 drb, szárnyas 270 drb. Ez idén kilátás van, hogy a tavalyinál több vaddisznó fog elejtetni, mivel már január havában 14 drb. lövetett. A vaddisznó állomány az egész vidéken nagyon szaporodik, daczára annak, hogy mindenfelül üldözik. Az őz állományok a befészkelődött hiuzoktól sokat szenvedtek.

Henckel Hugó gróf oroszvári uradalmában a múlt évben 29 őz, 1751 nyul, 1 tuzok, 566 fączán, 939 fogoly, 22 erdei szalonka és 318 vadkacsa került terítékre, összesen 3623 drb vad.

Nagy vaddisznó vadászatot tartottak a pécsi uradalmi erdőségeiben e hó ele

jén. — Az első napon Magyar-Egeregén három hajtást rendeztek; az elsőben 11 vaddisznó mutatkozott egy csoportban, közülök egyet el is ejtettek; a második hajtásban volt 15 darab, de 12 lövésre egy sem esett; a harmadik hajtásban volt egy konda 20 darabbal, egy másik 10 darabbal, de közülök egy sem jött lövésre. Második nap a hidasi völgyben volt összejövétel, honnan a zobáki határba mentek. Itt összesen négy hajtás volt, de vaddisznó nem mutatkozott.

Az apaji pusztán négy napig tartó vízivadászatot rendezett Gulácsy Gyula orsz. képviselő. A vadászat egészen a kun-sztmiklói határig terjedt s fáradságos volta mellett is sok élvezetet szerzett a vadászvendégeknek, kik közt Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter, Ghyczy Béla honvéd altábornagy, Péchy Gábor orsz. képviselő is ott voltak. A vadászatnak eredménye számos vadlúd, récze, szalonka és bibicz volt, mindmegannyi kiváló szép példány.

Hiuz a Magas-Tátrán. A magyarországi Kárpát egyesülethez érkezett jelentések szerint a farkas, mely 30—40 évvel ez előtt néha falkában járta be a Tátra alját, onnan majdnem teljesen elpusztult, helyette azonban a hiuz kezd meghonosodni. E szép tarka bőrü macskafaj, melyre eddig a káposztafalvi és lőcsei erdős hegységekben csak elvétve akadtak, az elsőben már nem ritkaság többé, sőt onnan a Magas-Tátrára is átvándorolt, s annak északi és déli oldalán mindinkább szaporodik a vadászok nagy boszuságára. A vérengző állat ugyanis tetemes pusztítást tesz a vadállományban. Kitűnő hegymászó lévén, a legnagyobb könnyűséggel felhág a zergék után a havasi régióba s kárpáti faunánk ezt a diszt veszedelmes mértékben pusztítja.

Az országos kiállítás vadászati osztályának szép sikere előre jósolható. Már is szép számban érkeztek bejelentések, élén Rudolf trónörökösrel, ki gyűjteményéből 35 drb szárnyas ragadozót és 35 drb kitömött állatot jelentett volt be; bejelentettek továbbá Coburg Fülöp hg: vadászati és halászati tárgyakat; Bakos János berlini róka- és farkas-fogót; Schwarz Henrik kitömött madarakat; Szikla Gábor 250 drb kitömött madarat; Sárosi Kappeller F. kitömött madarakat; a bustyaházi m. kir. erdészeti hivatal, továbbá a marmaros-szigeti erd. igazgatóság vadbőröket, és agancsokat; s végül a lipótujvári főerdőhivatal vadbőröket, Schönborn Ervin gróf munkácsi és bereg-szt.-miklói uradalmának termelvényeit egy külön pavillonban fogja bemutatni, s a vadászat tárgyaiból: kitömött vadak, esuhák, agancsok, agyarak, vadászkunyhók mintái stb. lesznek kiállítva. Bejelentések még mindig elfogadtatnak az országos kiállítás erdészeti osztályában, Budapest Nákó-ház.

A bécsi ebkiállítás iránt nagy az érdeklődés s az eddigi bejelentésekből ítélve sikerültebb lesz mint a tavalyi volt. Az osztrák eb-törzskönyv második kötete legközelebb megjelent.

Sport kiállítás. Folyó évi ápríl 16 án nyílik meg Londonban az Agricultural Hall roppant kiterjedésű helyiségeiben a negyedik sport-kiállítás, a három egyesült királyság legalábbbbkelő főurainak védnöksége alatt. — Ki lesz ott állítva minden

mi a lovaglás, kocsizás verseny és agarászat, vadászat halászat, vizi-sport, cricket, Lawn-Tennis, továbbá az atletikai sport-hoz tartozik, beleértve még a bicycle és trycicle, a teke-asztal és a yachtok sokféle különlegességeit is. A kiállítás kilencz napig tart egy és másfél shilling bemeneti díjak mellett.

Atletika.

A magyar atletikai klub e hó első napján zajos letolyásu rendkívüli közgyűlést tartott. Tárnya ama határozati javaslat felett való szavazás volt, a mely szerint az alapítványi összegek kezelésére a választmány ellenőrzése végett egy 3 tagu bizottság választassék. A közgyűlés hosszas vita után el is fogadta a javaslatot.

A világ legjobb uszói: W. H. Beckwith és J. Finney közt e hó 30-án Lambethbad-ban (Sandon mellett) versenyuszás lesz egy mértföld távolságra, mely előre is nagy érdeklődést kelt az angol sportkörökben, mindkét félnek sok pártolója lévén.

Amerikában a birkozások most napiranden vannak. Az angol Faulkner legyőzte az amerikai Bibby-t Chicagóban, a meny nyiben öt közül három összemérkezésben lett nyertes. Bibby azonban újabb fogadást ajánlott s így közelébb folytatása lesz a küzdelemnek. Jack Carkeket, az ismeretes birokhost C. Bell hivta ki, Duncan C. Ross pedig Tom Cannon és Cl. Whistlerrel fog birkozni; mig Muldoon bárkivel hajlandó római és görög birkozási modorban megküzdeni, a világbajnok Iol Acton pedig az egész világ valamennyi birkozóját hívja ki a gyepre, ama meggyőződésben, hogy mindenkit le fog győzni.

O'Leary, az ismert amerikai távgyalogló, közelébb Ohióban érdekes fogadást nyert meg. Egy mértföldet kellett bejárnia, mig két kerék-korcsolyás, együtt ugyanakkor két mértföldet tartozott megtenni, elébb az egyik az 1 mérföldet, a másik pedig a másikat. A pályát 14-szer kellett megkerülni a teljes egy mértföldig s a második mértföldet a kerékkorcsolyás csak tizszer kerülhette meg, mikor O'Leary föladatát bevégezte.

Vermes Lajos.

(Képpel.)

A kép, melyet olvasóinknak bemutatunk, Vermes Lajost az ország első atletáját és Vermes Bélát ábrázolja. A veloczipéd, melyen ülnek, a Vermes Lajos által Magyarországon először használt „Tandem-Bicycle“, a melyen két ember két keréken mehet, mi által a súly kisebbsége folytán a gyorsaság fokozódik.

Vermes Lajos, kit méltán neveznek hazánk első atletájának, 1860-ban született Szabadkán. Már gyermekkorában is nagy kedvvel üzte a testedzés nemes sportját, így már mint gimnázista kitűnő tornász növendéke volt a nemzeti torna-egyletnek, hol 1877. évben lovon tornázásban első díjat nyert. 1875-ben Szabadkán 15 kilométernyi távolságot futva második győztes lett. Eddigélé mintegy 100 versenyben vett részt és 80-ban díjat nyert. Vermes Lajos volt az egyedüli, ki a magyar atletikának

a Lajtán tul is dicsőséget szerzett mert, a 70-es években fényesen nyerte meg a Bécsből Grácba és onnan vissza rendezett veloczipéd-versenyt, melyben a legkitűnőbb osztrák bicyclisták vettek részt.

Kevés oly lelkes sportsman van Magyarországon, ki az atletika terén működött, mint ő. Így főrésze van a Budapesti Vasparipa Egyesület, a Szabadkai torna-egylet stb. megalapításában s több mint 20 sportegylet számítja őt tevékeny tagjai közé.

El kell ugyan ismernünk, hogy van a külföldön néhány jeles atléta, ki a sport egyes ágaiban tultesz Vermes Lajoson, de hogy a külföld olyan sokoldalú atléta tudna felmutatni mint ő — alig hihetjük. *Futás, (sik, gát, akadályfutás), gyaloglás, ve-*

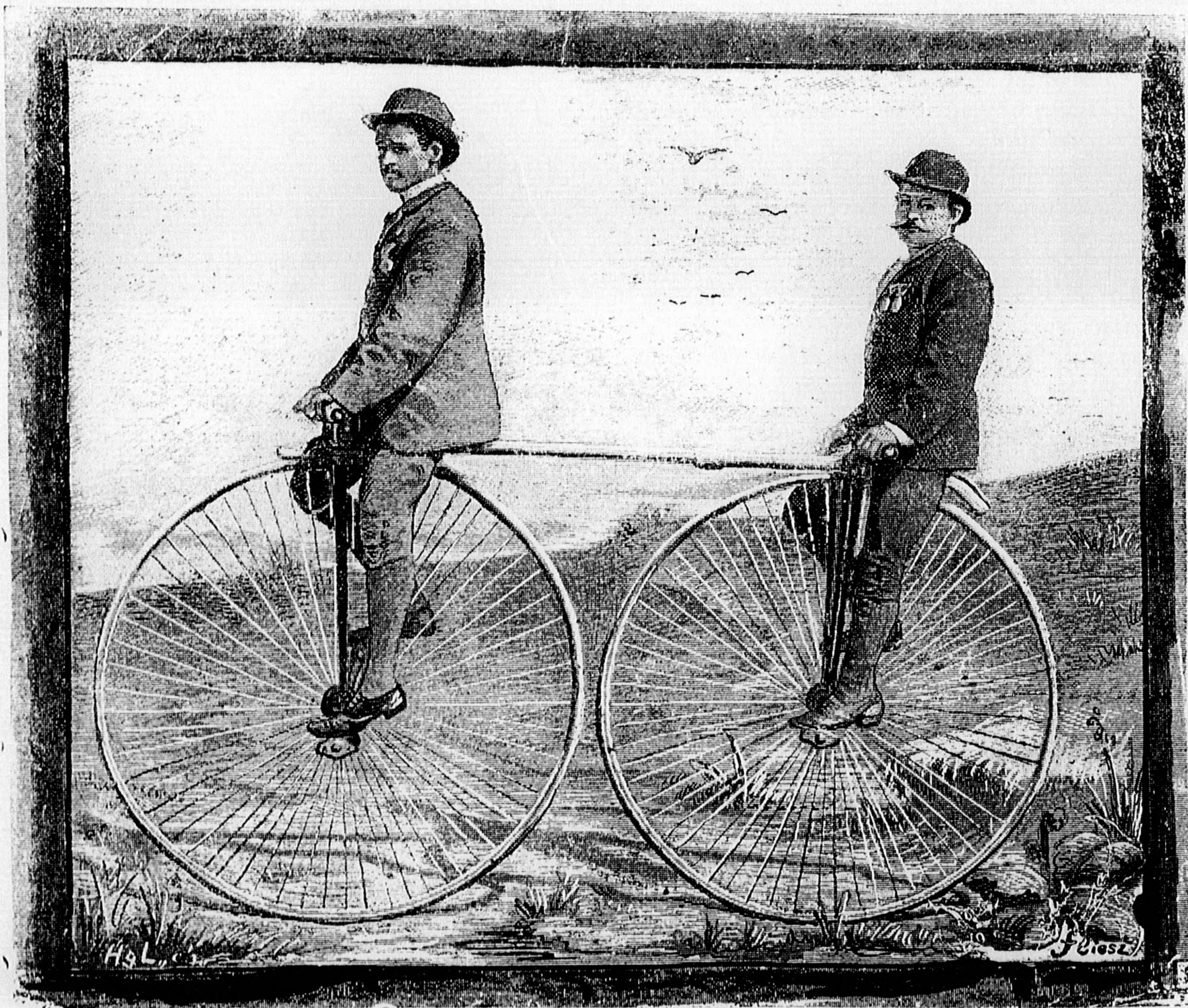
némely tiszteletreméltó személyes tulajdonait, a melyeknek jó része van a miniszterelnök eddigi politikai sikereiben. De a kiváló tulajdonságok nem mentenek meg a tévedésektől. Sőt inkább a nagyok ebben is nagyobbak, mint a mindennapi emberek.

A kormányelnököt jubiléuma napján számos küldöttség és magán ember üdvözölte. Ő felsége a király is kitüntette a jubiléumát, egy meleghangú táviratot intézve hozzá. Az ünnepélyességek a főispánok által rendezett bankettel értek véget, melyen az első felköszöntőt Tisza Kálmán mondta az uralgó házra.

Ez a jubiléum azonban csak bevezetője volt az ősszel megtartandó nagyobbak. Ekkor fogja miniszterelnökké kineveztetésének tizedik évfordulóját megülni.

lön rész van számára fentartva, a melyet ő maga rendezett be s a melynek virágait maga ápolja.

A trónörökös párt keleti utazása kiterjed a földközi tenger nyugati részének csaknem minden nevezetesebb pontjára. E hó 5-én érkezett a trónörökös Damaszkuszba, hol nagy díszszel fogadták őt. A bevonulás impozáns látványt nyújtott, a város összes lakossága kivonult üdvözölni a fenséges vendéget, ki egy magán szállóban bérelt lakást. Stefánia trónörökös né ezalatt kíséretével együtt Beyruthban tartózkodott. — Csetinyében is készülnek a fenséges vendégek fogadására. Az utak jó karba hozatalán 4000 montenegrói dolgozik s az utak több pontján diadaliveket állítanak fel. Az udvar körében is nagy a készülődés, hogy a különben szerény csetinyei palota méltóan fogadhassa a trónörökös párt. György, a görög király, e hó közepére várja vendégeit. Fel is ajánlotta a királyi palota egyik

VERMES LAJOS ÉS BÉLA.

loczipédézés, súlyemelés, boxolás, birkozás, tornázás, súlydobás, magas, távol- és rudugrás, lovaglás, uszás, műgyakorlatok, vivás, evezés: mindezekben egyaránt jártas, mindezekben iratott diadalokat. Tekintve még ifjú korát, szép reményekkel nézhetünk e jeles atléta jövője elé.

Tisza Kálmán.

(Képpel.)

Tisza Kálmán e hó 2-án ülte miniszterelnökségének tíz éves jubiléumát.

A mai kormányválságos időkben mindenesetre ritka jubiléum. Bár nézeteink a közügyek terén nagyban eltérnek az övétől s jubiléumáról inkább referálni, mint őt azon üdvözölni akarjuk, mégis elismerjük

ÁLTALÁNOS SZEMLE.

UDVAR és ARISZTOKRACZIA.

A királyné ő felsége a múlt hó utolsó napjaiban utazott el Amsterdámba, hogy ott, mint már tavaly is, a massage gyógymodot használja. Ő felsége számára egy kies fekvésű kerti lak van kibérelve a város közelében, honnan már eddig is több kirándulást tett a közel fekvő falvakba. A lovaglás, ő felsége e kedvenc időtöltése azonban orvosaitól még mindig tiltva van.

Mária Valéria főhercegnő Bécsben is sokat foglalkozik kedvenc időtöltésével, az irodalommal, Meghitt barátnőjével, Auerperg Aglaja hercegnővel együtt egy vigjátékon dolgozik. — A szellemi munka mellett a főhercegnő kertészkedéssel is foglalkozik. A bécsi palota kertjében egy kü-

lakosztályát ő fenségeik számára, de ezek amaz óhajtasuknak adtak kifejezést, hogy a „Miramare“ földézetén maradhassanak. — A görög udvar meglátogatása fogja képezni a trónörökös párt keleti utazása programjának utolsó pontját.

József főherceg családja Fiuméből téli tartózkodásának helyéről már elutazott, a főherceg azonban még ott maradt egy-két heti időre.

Károly Lajos főherceg és Károly Tivadar bajor herceg e hó elején családjukkal együtt Meránba utaztak.

Bethlen Pál gróf, az erdélyi arisztokraczia egyik kiváló tagja, eljegyezte Tisza Jolán urhölgyet, Tisza László orsz. gyűlési képviselő leányát.

Halálozások. Elhunytak: Gönczruszkai gr. Kornis Károlyné szül. Markovits Jozéfa urnő Nagyváradon. — Kinsky Jenő gróf, kiváló osztrák politikus, az angol-osztrák bank elnöke 67 éves korában

EGYHÁZ.

A pápa ő szentsége aranymiséje minél méltóbb megünnepelésére nagy előkészületeket tesznek úgy a Vatikánban, mint Olaszország társadalmi köreiben. Az olasz arisztokraczia hölgyei egy kiválóan díszes, általuk készített misemondó ruhát fognak felajánlani ő szentségének, azonkívül Európa minden egyházi köreiben megindult a mozgalom az ünnepélyhez való hozzájárulás iránt. — Hazai főpapjaink közt is már megbeszélés tárgyát képezte az a kérdés, mi módon vegyenek részt az egyház ez általános örömmünnepében. — A legközelebbi konzisztoriumot a husvétünnepet megelőző napokban fogják megtartani, mely alkalommal a vatikáni püspöki és érseki üresedésben levő helyeket is betöltik.

IX. Pius pápa ő szentsége emlékére születése helyén, Bolognában díszes emléképtületet emelnek, melynek költségeit az egyház főpapjai viselik. Hazánk főpapjainak nagyrésze már eddig jelentékeny összeget adott e célra s minthogy az adakozók czimereit is megörökítik a mauzóleumban, Császká György szepesi püspök e napokban már el is küldte egyházmegyéje ősi czimerét az összes díszjelvényekkel együtt lefestve Bolognába, hol az említett mauzóleumban freskót készítenek róla.

Pitra bibornok, a pápai kollégium szubdekánja súlyosan megbetegedett s betegségéből aligha fog felépülni.

A hercegprimás adományai. Az esztergomi egyházfejedelem uralkodókhöz méltó alapítványt tett: kétszáz ezer forintot adott a jövő évben megnyitandó érseki árvaházra, melynek számára külön házat is vásárol és azonkívül azt sajátjából teljesen fölszereli. Az árvaházban a főegyházmegye szegény hiveinek árváit ingyen fogják nevelni magyar apácák, kiktől az idegen ajku gyermekek megtanulnak magyarul. Az árvaház alapját képező kétszáz ezer forintot a biboros hercegprimás az esztergomi főkáptalannál tette le. Azonkívül a hercegprimás husvét után az esztergomi bazilika belsejében az összes freskókat mozaik művekkel fogja fölcseréltetni. A nagyszabású munkálatok százötvenezer forintos költségvetést kívántak. Maguk az óriási állványok közel harmincezer forintba fognak kerülni. A munkálatokat mindjárt husvét után megkezdik.

A pannonhalmi apátválasztást a nyári hónapokra halasztották el. A tanácskozásokon dr. Zalka János győri püspök lesz a királyi biztos.

Az oroszországi katolikus egyház szomorú állapotát élénken jellemzi a napokban történt következő eset. Tudvalevő, hogy az orosz kormány Hryniewiecki vilnai püspököt, a derék lengyel hazafit Szibériába száműzte. A püspök midőn Pétervárra megidéztek s oda elutazott, kinevezte Harasimovics kanonokat az egyházmegye helytartójává s erről mind a pétervári konsistoriumot, mind az egyházmegyét értesítette. Az orosz kormány azonban felszólította a káptalant, hogy válasszon más helytartót. Midőn azonban a káptalan ezt megtagadta s a kinevezett helytartó is vonkodott lemondani hivataláról hivatkozva arra, hogy őt csak a római curia mentheti fel, a kormány kijelentette, hogy nem törődik a curia jogaival s hogy a vilnai egyházmegyét végleg meg fogja szüntetni. Ez a kijelentés méltán nagy felháborodást szült a lengyel papság körében.

Kinevezések. Kloiber József nagymártoni esp. plébános a győri püspök által szentszéki ülnökké neveztetett ki. — Dr. Lechner János pécsyegyházmegyei címzetes kanonok legközelebb ki fog neveztetni az elhunyt dr. Pollák János helyére.

Halálozás. Kalaba József kegyes tanítórendi áldozó pap, podolini házfő és gimnáziumi igazgató élete 51-ik évében elhunyt.

HADSEREG.

A Jozefinum katonai orvosi akadémia visszaállításának tervéről a közös hadügyminiszter még mindig nem mondott le. — Az osztrák kormány a közös miniszter pártján áll, a mennyiben beleegyeznek az akadémia felállításába. Ha tehát a hadügyminiszter továbbra is ragaszkodik fog tervéhez s így lehetetlenné teszi a magyar kormánnyal való megegyezést, e kérdésben majd e koronának kell döntenie.

A közös hadseregbeli katonai képző- és nevelő intézetekbe való felvétel iránti kérvények, mint ezt a rendeleti lap közli, május 25-ikéig adandók be. Üresedés jelenleg kevés számmal van.

Egészségügyi állapot a közös hadseregben. Az elmúlt év utolsó havában megbetegedett 25,045 ember. Régebbi beteg volt 11,818, tehát összesen 36,863-at kezeltek orvosilag, még pedig 19,454-et kaszárnyákban és 17,409-et kórházakban. Közülök felgyógyultak 25,331-en, meghalt 104. — A betegségek közül leggyakoribbak a váltóláz, gyomor-katarchus és szembajok. Öngyilkosság 29 fordult elő, halálos kimenetelű baleset pedig 10.

Sulcz Bódog, az 1848-iki szabadságharc vitéz tábornoka, e hó 9-ikén elhunyt kövesdi magányában — Szabadságharcunk e kiváló alakja 1804. született Körnöczbányán. Katonává 1823-ban lett, mint hadapród beállván a Bakonyi ezredbe. 1836. már dandárnok-hadsegéddé léptették elő s rövid idő múlva a granátos zászlóaljhoz helyezték át. Drezdában érte őt a hír, hogy kitört a magyar forradalom s erre azonnal hazájába sietett. Összesen huszonhárom esztendőben vett részt, mindig legelől a harcban és mindig sértetlenül. A forradalom után több havi fogságot szenvedett, míg végre csendes falusi magányába vonulhatott vissza, a hol szerény anyagi viszonyok közt töltötte végnapjait.

Kinevezések: Semsey Gusztáv fregatta kapitány a „Lussin“ torpedóhajó parancsnokává neveztetett ki s egyszersmind érdemeinek elismeréséül a 3-ad osztályú vaskorona-rendet nyerte.

Nyugalomba helyezés. Soest Otto ezredes, parancsnok a kisbéri állami méntelepnél, saját kérelmére nyugalomba helyeztetett. Helyét Kolozsvár Jeno I. osztályú kapitány fogja betölteni.

Halálozás: Seemann Venczel-lovag nyugalma zott tábornok 91 éves korában meghalt. — Zsádányi és török-szent-miklósi Almásy József honvédhuszárszázados Gyöngyös-Halászon elhunyt.

NEMZETI KASZINÓ.

Az elmúlt napok örökké emlékezetesek lesznek a nemzeti kaszinó életében. Megmutatta, hogy nemcsak ama hivatását tölti be, a melyet halhatatlan alapítója öhajtott: a magyar arisztokracziát képviselni társadalmi téren, hanem hogy éreztetni tudja a magyar főnemesség erejét, erkölcsi súlyát a politikában is. Hogy magát az arisztokraczia testületének érzi s hogy magát mint ilyen érvényesíteni bírja.

Eszünkbe jut az a kicsinylés, a melylyel bizonyos körök a kaszinó tagjainak a főrendiház kérdésében iudított mozgalmát, tevékenységet fogadták s eszünkbe jut az a mély hallgatás, a legyőzöttség érzetének az a csendje, melylyel a kaszinó erélyes működésének eredményét, a kompromisszumot ugyanezek az urak fogadták.

* * *

Élénk megvitatás tárgyát képezte az elmúlt napok alatt az az indítvány, hogy határozza el a kaszinó egy országos főnemesi értekezlet megtartását. A terv csak részben valósult meg, a mennyiben az itt megindított mozgalom, eredményének lehet tekinteni az erdélyi arisztokracziának e hó

8-án tartott kolozsvári értekezletét. A gyűlésen Jósika Lajos báró elnökölt s a Telekies, Bornemisák, Bethlenek, Bánffyok, Mikes és Jósika családok számos tag által voltak képviselve. — S már ez értekezlet kimondta, hogy a főrendiházi reform kérdését nem tekintik pártkérdésnek s hogy minden egyébre való tekintet nélkül együttesen foglalkoznak állást a kérdéssel szemben. — Ez a határozat jó talaj volt a siker előkészítéséhez.

* * *

S Andrassy Gyula gróf és Zichy Bódog gróf működései, a kaszinónak mint a hazai főnemesség testületi képviselőjének közbevetése mehozta a maguk gyümölcsét. A kormány kinyilatkoztatta, hogy hajlandó lényeges módosításokat tenni javaslatán. A főrendiház tehát megmarad főrendiháznak, habár átalakulva is. De még se lesz belőle az a történelmi multunkkal teljesen ellenkező intézmény, a mi lett volna belőle akkor, ha főnemességünk teljes erélyével közbe nem lép. S ebben a vívmányban fő része van a nemzeti kaszinónak. Ezt neki köszönheti a nemzet s ezért lesznek az elmúlt napok örökké emlékezetesek e kiváló testület életében.

IRODALOM.

„Az osztrák-magyar monarchia irásban és képen“ című mű számára hazai művészeink már javában készítik az illusztrációkat. Az első füzet ugyanis már a jövő hó folyamán megjelenik s az ebbe jövő rajzokat már e hó 15-ig be kell nyújtani a szerkesztő-bizottsághoz. E füzetbe művészeink közül Mészöly Géza balatonvidéki, Spányi Béla mátramelléki és Feszty Árpád Fogaras és környékbeli rajzokat fognak készíteni s e végből már részben meglátogatták az illető vidékeket, részben a napokban mennek oda hogy teljesen hű helyszíni vázlatokat vegyenek fel. A pár hónappal később megjelenő második füzetbe, Ligeti Antal Dévény és a Vaskapu, Telepy Károly Brassó és a Szamosvidék, Tölgyessy a Nyírség és Alföld egyes szebb tájairól készítenek illusztrációkat. Keleti Gusztáv szintén több tájképpel lesz képviselve e füzetben. A további füzetek illusztrálásában összes művészeink részt vesznek.

SZINHÁZ.

Az operaházban e hó 7-én bucsúzott el Wiltné „Hunyadi László“-ban, Szilágyi Erzsébet szerepét énekelve. A nagy művész ez alkalommal is ritka élvezetet nyújtott énekével. Különösen az ugynevezett „Lagrange“-áriában ragadta el a közönséget, úgy, hogy a kihívásoknak alig volt vége. Nehéz volt a válasz, a rövid vendégszereplés után.

A következő napon Turolla k. a. lépet fel „Az álarcos bálban“ Amália szerepében öt heti távolléte után. A közönség mindjárt megjelenésekor tapssal fogadta kedvencét s egész estén át elhalmozta kitüntetésekkel. A művész átértett játéka s szokott hévvel telt éneke annyira gyűjtött, hogy a harmadik felvonásbeli kettőst meg kellett ismetelnie. A sikerben jó része volt Perottinak és Bignionak. — Megemlítjük, hogy Turolla e napokban cs. kir. kamarai énekesnő címet nyert.

A nemzeti színházban az elmúlt napokban egy rövid történelmi ciklus töltötte be a műsort. Leginkább kivált az előadott történelmi darabok közül Szigligeti „Trónkereső“-je. Borics szerepét Nagy Imre játszotta, a darab nagy jeleneteiben szokott szónoki erejével aratva tapsokat. Jászai Mari és Felekiné szintén emelték az előadás fényét, amaz Juvut, emez Predzlava szerepében.

A népszínház összes tagjait és műheyeit most az „Ördög pilulái“ című látványos darab előké-

születei és próbái veszik igénybe. A darabhoz szükséges gépezeteket és díszleteket fél év óta készítik s több mint 400 új jelmez készült hozzá. Összesen 15 képből fog állani a darab, a melynek díszleteit részint Lehmann, a népszínház festője részint Lehner Gilbert, a bécsi burgszínház festője készítette. — Az „Ördög pillulái“-hoz balletkard és két szóló táncosnőt is szerződttetett az igazgatóság, egyik Bellini k. a. Milanóból, másik a Lind Cecilia k. a., „Meluzina“ előadásain is részt vett nagy tetszéssel. A baletten kívül 60 kis leányból állótánczkar is részt fog venni az előadásokon.

A várszínházban e napokban adják 25-ödször az „Eleven ördög“-öt. — Blaháné 100-ik vendégförléptét az igazgatóság emlékbankettel és dísz-előadással fogja megünnepelni. — A nyári szinkör számára több látványos darab előadási jogát szerzte meg Feleký.

Jókai „Arany ember“ című drámája a bécsi wieden színházban rendkívüli sikert aratott. Valamennyi bécsi lap magasztalólag ír a híres magyar költő kiváló alkotásáról. Az első előadásán maga Jókai is jelen volt nevével, s a közönség szünni nem akaró tapsokkal jutalmazta a szerzőt, kinek többször kellett a lámpák előtt megjelennie. A darabot folyton telt ház mellett ismétlik.

Párisban a Theatre Français február hónapban 240,000 frankot vett be, a mi naponkint 7500 frank. — Feuillet Oktáv öt felvonásos új vigjátékot nyújtott be a Theatre Français-hoz. A főszerepet Coquelin fogja játszani. — Feuillet a Gymnase-színház számára is dolgozik egy négyfelvonásos vigjátékon.

MŰVÉSZET.

A magyar képzőművészeti társulat közgyűlését nagyszámú és előkelő közönség jelenlétében tartotta meg e hó 8-án a műcsarnokban. Főúri műpártolóink s művészeink teljes számban voltak képviselve a gyűlésen, melyet Ipolyi Arnold püspök, hazai képzőművészetünk legmelegebb pártolója ez évben nagyszabású beszéddel nyitott meg. — E kiváló jelentőségű beszéd felőleli képzőművészetünk mult évi történetének minden nagyobb mozzanatát, é'énken jellemzi az uralkodó beteges irányt s őszinte szavakban mutat rá nemzeti művészetünk valóban meglepő hanyatlására.

„Bíralva művészi produkeziókat — mondja a hazafias főpap — fájdalom, be kell vallanunk, hogy ez idő szerint, s azért reméljük csak ideiglenesen, művészetünk nemzeti jellege s iránya hanyatlást mutat, vagy csak nem tartott lépést az előbbi évek igyekezeteivel. A nemzeti irányu és jellegű magyar művek száma, melyek három év előtti tömeges tellépte magasabb reményre jogosított, mind kevesebb és gyengébb. Megesapant a magyar lelkesedés s felburjánzott helyette a rossz izlés.“

Majd odább így folytatja:

„Nekünk tehát első, hogy nemzeti művészetünk legyen, hogy magyar iskolánk fejlődjék; mely tétel nem mond ellent annak, hogy művészetünk azért az európai művészet magaslatának színvonálára emelkedjék. Sőt inkább teltétele annak. Munkácsy ezzel kezdette s ezzel nyerte első sikereit, mi nem hátráltatta abban, hogy európai színvonalra jusson.“

A megnyitó beszéd után felolvasták a választ-

mány jelentését és a jövő évi költségelírányzatot, mely szerint rendes kiadásul 54,962 frt 50 kr. és bevételül 55,060 frt van előirányozva. A gyűlés e költségvetést is elfogadta.

A nemzeti muzeum képtára ebben az évben már három képpel szaporodott. Kettőt államköltségen szerzett meg, egyet pedig ajándékba kapott. Nevezetesen megvette néhai Falconer budai festő művét, „Szűz Mária a kised Jézussal“ és az országos képzőművészeti társulat kiállításából Normann A.-nak „Tájrészlet Lofoten mellett“ című képet. Ormay-Auffenberg Norbert „Betyárok földöz-tetése“ című képét ajándékozott a muzeumnak, mely állítólag Wurzinger Pál műve.

Marlborough herczeg képtára. Marlborough herczeg nemrég eladta annak a híres képtárnak a képeit, a melyet ősei hosszú idők sorsán gyűjtöttek össze és a mely óriási értékkel bír. A legnevezetesebb képeket. A Madonnát Rafael-tól, I-ső Károly lovas képet Van Dyck-tól és Rubens-nek hat képét a londoni művészeti akadémia és a nemzeti képtár vásárolták meg államköltségen. Marlborough herczeg a képekért összesen 350 ezer guineát (négy millió 330 ezer forintot) kért. A kormány ennek a mesés összegnek kifizetésére nem volt hajlandó, mivel a nemzeti képtár szakértői csak 263 ezer guineára (három millió 59 ezer frtra) becsülték a nevezett képeket. Hosszas alkudozások után végre abban egyeztek meg a herczeggel, hogy csak a Raefel-féle Madonnát és Van Dyck-nek I-ső Károlyát vették meg 87,500 font sterlingért, azaz 1,087,500 frtért.

Kiadótulajdonos: Gr. Kreith Béla.

HIRDETÉSEK.

Haladás a világitásban!

A szobavilágitás terén legújabb a kizárólagosan szabadalmazott

Brillant-Sultan-kiviteli-Petroleum,

mely kiváló tisztasága, fehér színe tökéletes szagtalan volta, takarékos égése, rendkívüli fényerő és teljesen veszélytelenségénél fogva gyors közkedveltség és igen nagy elterjedtséget vívott ki.

Egyedüli elárúsító helyiség:

Budapest, V. Fő-ut 32. sz.

A „sultánnó“-hoz.

Gondos szétküldés vidékre nagyban és kicinyben; ugyanitt valódi legfinomabb amerikai petroleum is kapható. 1 liter 18 kr.

Tisztelettel

Guthard Antal.

BIRSCHENK KÁROLY

kárpitos és diszitő

király-utca 95. szám

ajánlja kiváló csinnal készített saját szerkezetű, olcsó, rendkívül kényelmes és tartós divánjait, karszékeit és ottománjait.

Vidéken teljesítendő munkálatokat elfogad és legjutányosabban eszközöl.

Én Csillag Anna

az óriás hajjal a nagyérdemű közönségnek tudomására hozom, hogy az általam feltalált hajnövesztő pomádét, melynek 14 havi használatát után hajam 185 centimeter hosszúságot ért el, a nagyérdemű közönség használatára bocsátom és kizárólag nálam kapható, köcsögönként 50 kr., 1 frt és 2 frt.

Hajkenőcsöm orvosi tekintélyektől különös jó szer gyanánt lett elismerve haj- és szakálnövesztésre, fejfájás, migraine, hajkihullás, korpaképződés és kopaszszá levés ellen, erősíti a hajgyökeret, előmozdítja a haj- és szakálnövést és a legfinomabb toilette kenőcs.

Csillag és Társa

Budapest, VI. király-utca 26. sz.

Csillag Anna kisasszony maga az elárúsító.

A vidékre való szállítás csak a pénz előleges beküldése vagy jutánvét mellett eszközölhető.

ANNA CSILLAG.

Deák Antal

kefe és ecsetgyáros,

Budapest, V. Nádor-utca 17.

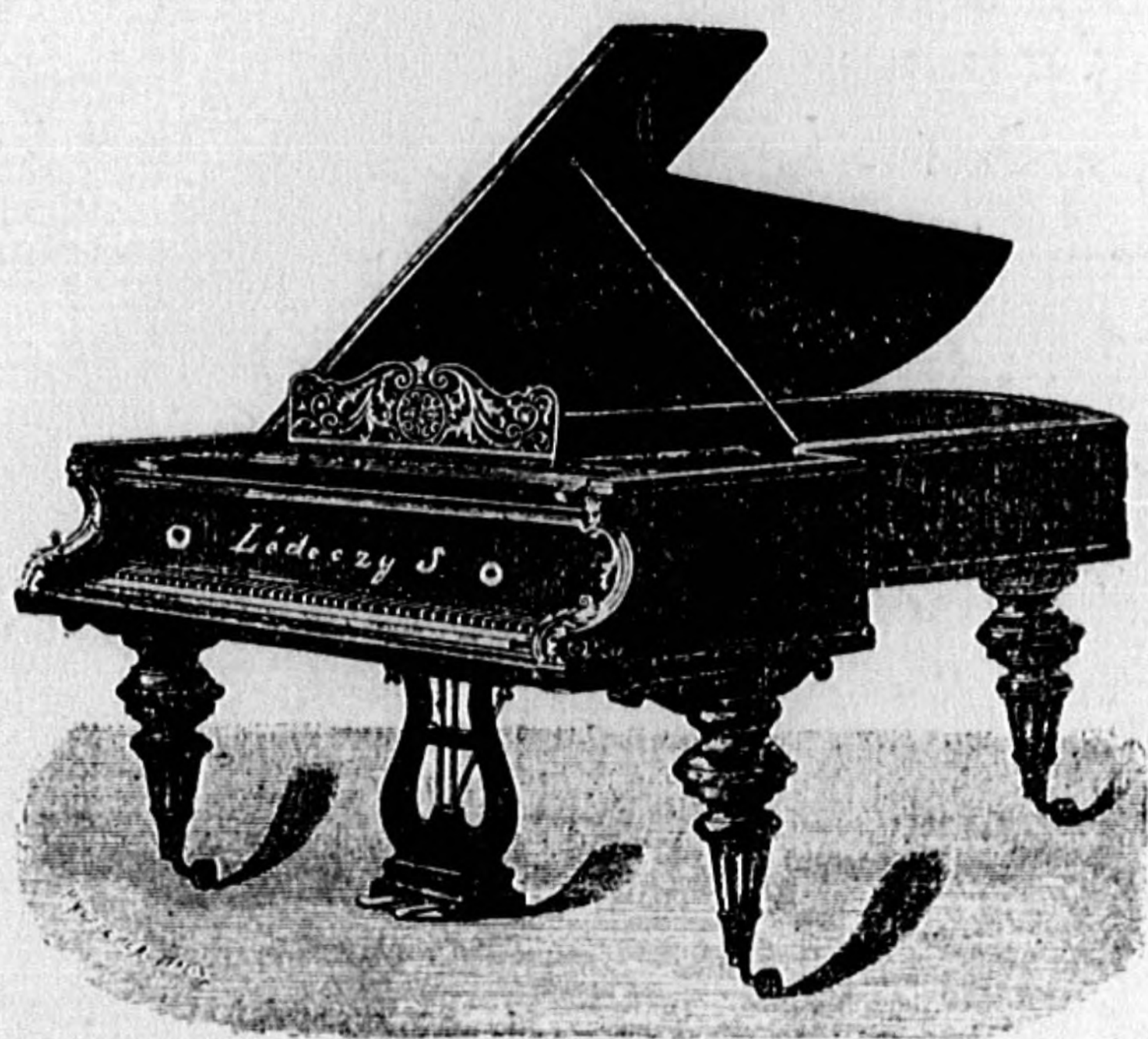
Ajánlja a nagyérdemű közönség figyelmébe dusan berendezett saját gyártmányu üzletét.

Megrendelések kizárólagosan fenti czim alá intézendők.

Nyomdászok számára készletben tart nagymennyiségű nyomdai keféket jutányos áron.

LÉDECZY SÁNDOR zongoragyáros

hatvani-utca 8. szám

ajánlja a mai válogatott igényeknek megfelelő és dusan felszerelt zongoráit a n. é. közönség becses figyelmébe. Külföldi és saját gyártmányu hanverseny-, ugyszintén rövid u. n. stuz zongorák a legjobb minőségben és jutányos áron kaphatók. Javitások és hangolások elfogadtatnak és vidéki megrendelések a legrövidebb idő alatt pontosan teljesítetnek.

Steinbach Sándor

kárpitos, diszitő és butorgyáros

Budepesten,

Ferencz-József-tér 6. sz.

Európa szálloda

és lánczihiddal szemközt.

Több száz szoba asztalos- és kárpitos-butor folytonos készletben van.

Képes árjegyzék ingyen.

Fióközlet: KECSKEMÉTEN.

Kép- és könyvedvelőknek!

Bauer Sándor

ujjonnan berendezett ódonkönyvészetében és képkereskedésében

sugárut 56. sz.

mindennemű könyvek, zenedarabok, valamint egész könyvtárak, továbbá olajfestmény, aquarell és kézrajzok, régi aczelmetszetek és fametszetek, ugy építészeti rajzok, a lehető legjobb áron megvétetnek és igen jutányosan eladatnak.

Rendkívül fontos a

hölgyeknek.

Az orsz. kiálltási bizottság által kiállításra bocsátott s elárusítani engedélyezett, a m. kir. vegyműhely által Budapesten, a cs. k. vegyészeti állomás által Bécsben a dr. Liebermann hazánk elsőrendű vegyész s a budapesti vegyműhely főnöke által vegyelemezett, minden ártalmas anyagoktól mentnek talált és hatóságilag engedélyezett:

a) „Juno-crème“

a bőr szépsége s üdeségének kitűnő fentartási szere, legjobb sikerrel használtatik mindennemű bőrtisztatlanság, u. m. szeplők, az ugynevezett vimmerli és májfoltok ellen. — Egy nagy tégely ára 1.50 egy kis tégely 60 kr.

A hozzá szükséges s ártalmatlan gyógyfüvek s gyökerek hathatós nedvéből készült s kitűnő illatu

b) „Juno-szappan“

drbja 40 kr.

c) „Juno-paszta.“

Láthatatlan női szépítő szer. Ezen arczpaszta az arcznak rögtön üde, természetes fehér színt kölcsönöz és az izzadságot az arczból tökéletesen elhárítja olyannyira, hogy a legjobb szem sem fedezi fel, hogy az arcz praeparálva van: Egy nagy tégely 2 frt, egy kis tégely 1 frt. — Kapható fehér és rózsaszínben. — Bizsmutból s a legártalmatlanabb anyagokból összeállított:

d) „Jaulus-féle Juno-rizspor“

Egy doboz 60 kr.

Kapható fehér, rózsaszín s crème színben.

e) „Juno-fogpor“.

Ezen fogpor ártalmatlan s hathatós anyagok vegyülékét képezi s néhányszori használat után föltűnő fehérséget nyernek a fogak — Egy doboz 50 kr.

E felsorolt női szépítőszer-különlegességek kaphatók nálam: Jaulusz Regina orvos leánya, női szépítő szer-különlegességek készítőnője Budapest, VIII. k., Kerepesi ut 11 sz. a. bolthelyiség s lakásomban VIII. k., Kerepesi ut 39., III. emelet 30 ajtó, valamint Lueff illatszerésznél Váci-utca. Megrendelések utánvét vagy kézpénz előleges beküldése mellett mindenirányban pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Finom gyöngéd teint.

(arczbőr,) minden embernek egyik legszebb ékessége és legkönnyebben és leggyorsabban megszerezhető, ha

Zilzer Johanna

asszony arczkenőcsét használjuk. Ez arczkenőcs használata meg-

szüntet minden bőrbajt, mint: szeplőt, májfoltokat, pattanásokat; az arczbőrnek gyöngéd természetes üdeséget kölcsönöz és az arczot késő korig rózsaszínben és redőtlenül tartja meg.

Ezen tűzpróbát kiállott és elismert kitűnőségű arczkenőcs használatánál jótállok a leggyorsabb és legjobb sikerért.

Ara tégelyenként:

nagy 1 frt 20 kr., kicsi 60 kr.

a hozzá tartozó szappan ára 30 kr.

Elszállítások minden világrészbe utánvétellel a leggyorsabban és pontosan teljesítetnek. Valódi minőségben egyedül csak a készítőnél kapható.

Kitűnő hajnövesztő szer is kapható nálam, sikerért kezeskedem.

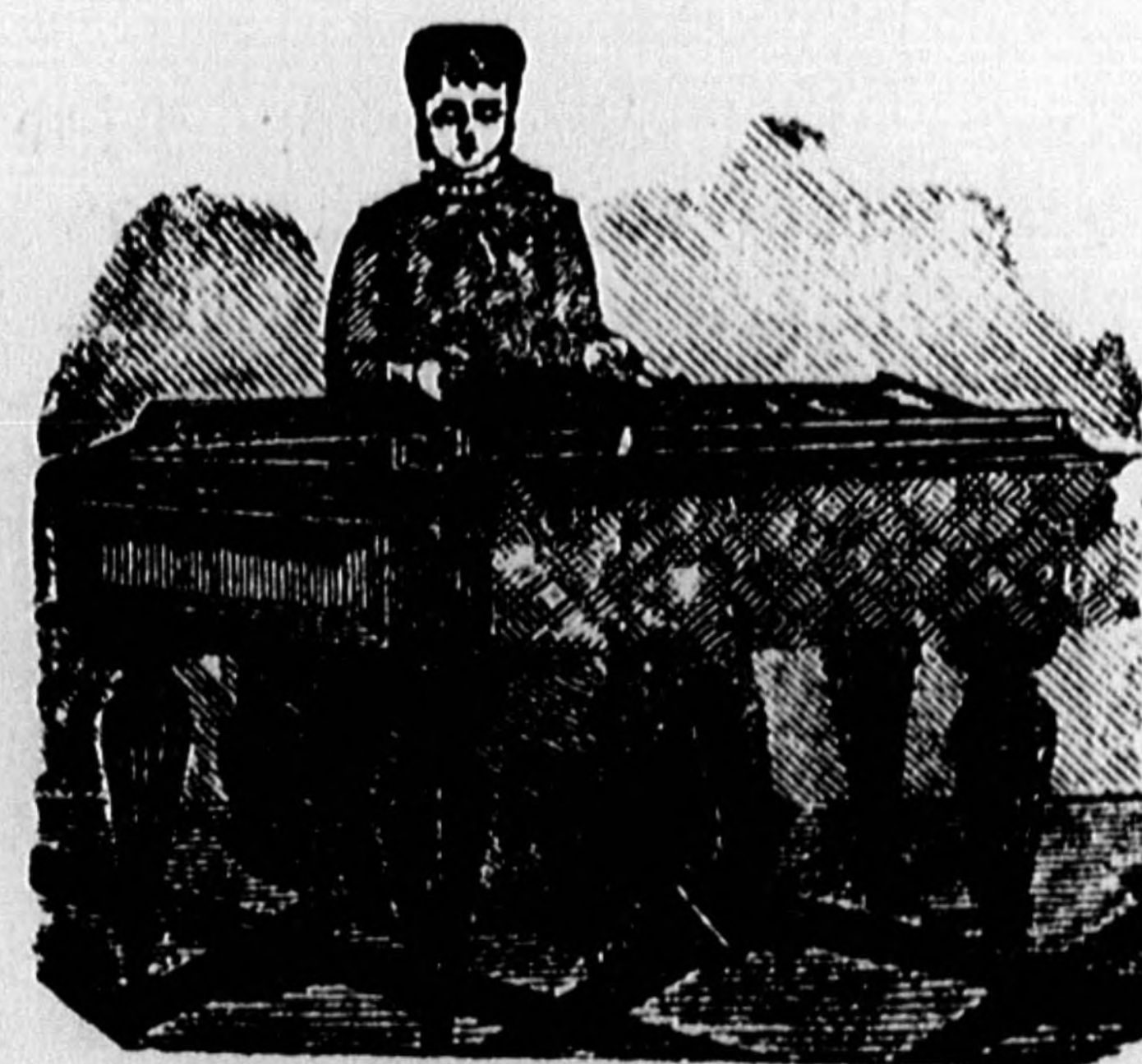
Tisztelettel

Zilzer Johanna Sz.

Budapest, István-tér 13. sz. I-ső em. 15. a.

Kapható Budán, II. ker. Láncz hidépület Frank Lipótnál és Ó-Budán Kohn Julianánál Lajos utca 173. sz. a.

CZIMBALOM

CZIMBALOM

Van szerencsém ajánlani kitűnő jó és igen csinos, új szerkezetű cimbalmaidat jutányos árban a n. é. közönségnek. E cimbalmok saját készítményeim. Elfogadok javításokat és kölcsöncimbalmokat is szolgállok biztosíték mellett. — Árjegyzék ingyen és bérmentve. Viszont elárusítók megfelelő engedményben részesülnek.

Szerencsy István, cimbalomkészítő.

IX. Vendel-utca 22. Budapesten.